

Maria Skage El-Yousef

Er politisk kultur fra opprinnelseslandet viktig for innvandreres politiske atferd?

En studie av innvandreres politiske deltakelse

Masteroppgave i statsvitenskap

Veileder: Henning Finseraas

Juni 2021

Maria Skage El-Yousef

Er politisk kultur fra opprinnelseslandet viktig for innvandreres politiske atferd?

En studie av innvandreres politiske deltakelse

Masteroppgave i statsvitenskap
Veileder: Henning Finseraas
Juni 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Innvandrere påvirkes av flere politiske kulturer i løpet av livet. Det er vanskelig å vite om den politiske kulturen i opprinnelseslandet eller det nye bostedslandet har størst påvirkning på politisk atferd. For å studere politisk atferd i bostedslandet undersøker jeg graden av deltakelse i politiske aktiviteter, og jeg benytter flernivåanalyse på data fra European Social Survey, runde 1 til 9. Innvandrere som har opprinnelse fra land med høy gjennomsnittlig deltakelse, kan forventes å ha høyere deltakelse i bostedslandet. Ved å studere innvandrere og barn av innvandrere i Europa er det mulig å analysere hvordan politisk kultur opprettholdes og potensielt videreføres mellom generasjoner. Funnene ses i lys av sosialisering- og resosialiseringsteori og tyder på at politisk kultur opprettholdes til en viss grad, spesielt for noen grupper innvandrere. Likevel kan individuelle og innvandringsspesifikke egenskaper ha større betydning, og lengre botid og vedvarende eksponering for den nye kulturen kan ha større påvirkning på politisk atferd.

Abstract

Several political cultures influence immigrants during their lifetime. However, it is hard to say whether the political culture in the country of origin or the new country of residence has the greatest influence on political behavior. To study political behavior in the country of residence, I examine the degree of participation in political activities, and I use multilevel analysis on data from the European Social Survey, waves 1 to 9. Immigrants originating from countries with high levels of average participation can be expected to have higher participation in the country of residence. By studying immigrants and children of immigrants in Europe, I analyze how political culture is maintained and potentially passed on between generations. The findings are seen in light of socialization and resocialization theory and indicate that political culture is maintained to a certain extent, especially for some groups of immigrants. Nevertheless, individual, and immigrant-specific characteristics may have greater significance, and longer time of residence and sustained exposure to the new culture may have a greater impact on political behavior.

Forord

Man må ikke nødvendigvis dra på backpacking i Asia eller tilbringe et år på folkehøgskole for å "finne seg sjæl". Nesten 500 km nord for hovedstaden har jeg tilbragt det som lenge vil føles som den viktigste tiden i mitt liv. Takk til Trondheim for alt du har å by på og for gode minner med bra folk.

Takk til Henning Finseraas for god veiledning, både innenfor tema og metode. Takk for gode og grundige tilbakemeldinger hele veien.

Takk til lesesalgjengen og kakefredagene våre for (spiselig) motivasjon og latter; selv på de lengste og trøtteste dager. En spesiell takk til Marie, Sofie, Elin og Eila for gode diskusjoner og oppmuntrende ord - for upassende samtaler, dårlig humor og litt for høylytt hvissing. Måtte vi en dag finne den perfekte GIF.

Takk til Theodor for fire fine år med støtte, tålmodighet og forståelse. Takk for at du alltid er der og alltid utfordrer meg.

Takk til mamma som har jobbet hardt for å gi meg de mulighetene jeg har fått, men som du ikke fikk selv. Takk til Yonaz og Ricardo som alltid har heiet på meg og trodd på meg - og til pappa som endelig skal stemme ved sitt første stortingsvalg etter å ha blitt statsborger i 2018.

Takk for at dere har holdt ut savnet - nå kommer jeg endelig hjem.

Vi ses i Oslo!

Innhold

Figurer	ix
Tabeller	ix
1 Innledning	10
2 Teori	13
2.1 Politisk kultur	13
2.2 Kjennetegn ved politisk kultur	15
2.3 Politisk deltakelse og politisk kultur	18
2.4 Hvor stabil er politisk kultur på individnivå? Teori om politisk sosialisering	19
2.5 Innvandrere som kilde til å studere betydningen av politisk kultur	20
2.5.1 Resosialiseringsteori	20
2.5.2 Innvandring i Europa	22
3 Tidligere forskning	24
4 Data og metode	27
4.1 Design	27
4.2 Flernivåanalyse	28
4.3 Data	29
4.3.1 Avhengig variabel: Politisk deltakelse	30
4.3.2 Uavhengig variabel: Politisk kultur	31
4.3.3 Relevante variabler og kontroller	32
4.3.3.1 Andre egenskaper ved opprinnelseslandet	33
4.3.3.2 Innvandringsspesifikke egenskaper	34
5 Analyse og resultater	38
5.1 Politisk kultur og politisk deltakelse blant innvandrere	38
5.2 Samspillseffekter	42
5.3 Deltakelse blant barn av innvandrere	45
6 Diskusjon	47
6.1 Egenskaper ved opprinnelseslandet	47
6.2 Individuelle egenskaper	48
6.3 Innvandrerspesifikke egenskaper	50
6.4 Politisk kultur i arv?	51
6.5 Styrker og svakheter	52
7 Konklusjon	54
Referanser	56
Vedlegg	59

Figurer

Figur 1: «Kart» over kulturelle soner basert på dominerende verdier for år 2000.....	16
Figur 2: «Kart» over dominerende verdier og økonomiske skiller	17
Figur 3: Predikert sammenheng mellom politisk deltakelse og politisk kultur	38

Tabeller

Tabell 1: Deskriptiv statistikk.....	37
Tabell 2: Flernivåanalyse	39
Tabell 3: Analyser med samspillsledd og barn av innvandrere	44

1 Innledning

Innvandrere opplever en spesiell sosialiseringssprosess gjennom livet. I løpet av oppveksten vil individer påvirkes av den politiske kulturen i landet de vokser opp i. Kulturen kommer til uttrykk gjennom sosiale normer og verdier i samfunnet, og vil følgelig forme individets politiske holdninger og atferd. Disse holdningene formes ofte av sosialiseringssagenter slik som familie, jevnaldrende, utdanningssystemet og andre institusjoner som barn og unge møter på tidlig i livet. Gjennom erfaringer og interaksjoner med sosialiseringssagentene opplever barnet en prosess kjent som politisk sosialisering, hvor uformell læring i oppveksten kan ha konsekvenser for politiske holdninger og politisk atferd senere i livet. Det forventes at den politiske kulturen er stabil, og at de verdiene man vokser opp med kan opptre som et filter for ny informasjon og læring i voksen alder (Neundorf & Smets, 2017; Almond & Verba, 1963).

Personer som så emigrerer i løpet av livet, vil møte på flere kulturer. Innvandrere som bosetter seg i et annet land har blitt sosialisert i den politiske kulturen i landet de vokste opp i (herfra kalt «opprinnelsesland»), i tillegg til at de påvirkes av den politiske kulturen i landet de flytter til (herfra kalt «bostedsland»). Innvandrere kan oppleve resosialiseringssprosesser i møte med en ny politisk kultur med potensielt ulike verdier og holdninger enn de er vokst opp med. Generelt sett kan innvandrere oppleve tre ulike prosesser når de resosialiseres i møte med en ny politisk kultur; i) eksponering for den nye kulturen fører til en prosess preget av tilpasning og aksept for nye verdier, ii) innvandrere overfører verdier og atferd fra tidligere kulturer i møte med ny kultur, blant annet fordi de er sosialisert i en liknende politisk kultur og iii) innvandrere tilpasser seg ikke nye holdninger, motstår endring og beholder verdiene fra oppveksten (White et al., 2008).

Den politiske atferden blant innvandrere er derfor interessant å studere fordi den kan påvirkes av kulturen fra både opprinnelseslandet og bostedslandet. Visse kulturer vektlegger aktiv deltakelse i politikk og sivilsamfunn mer enn andre, og innvandrere med opprinnelse fra land med en deltakende politisk kultur kan derfor ha høyere politisk deltakelse i landet de flytter til. Valgdeltakelse som et mål på politisk atferd blant innvandrere er problematisk å studere fordi flere innvandrere ikke har stemmerett. Det er derfor bedre å studere deltakelse i politiske aktiviteter, slik som deltakelse i et politisk parti, en organisasjon, en demonstrasjon og liknende som ikke krever noen formelle krav (Aleksynska, 2011; Vogel & Triandafyllidou, 2005).

Det er interessant å studere politisk deltakelse blant innvandrere fordi det kan si noe om sosial og politisk integrering i bostedslandet. Deltakelse kan være en viktig ressurs både for innvandrere og deres etterkommere fordi det gir en mulighet til å forme det politiske systemet og gjøre det mer mottakelig for deres behov, interesser og preferanser (Finseraas et al., 2020). I tillegg kan det øke sannsynligheten for at det politiske systemet blir mer representativt og kan muliggjøre politisk likhet mellom innvandrere og majoritetsbefolkningen. Det er spesielt relevant innad i Europa, ettersom innvandrere utgjør en stadig større samfunnsgruppe med en voksende betydning for politikktutformingen (de Rooji, 2012). I tillegg er det interessant å studere innvandrere i Europa fordi europeiske land har en ulik tilnærming til innvandringspolitikk, hvor noen land sikter på å gjøre innvandrere mest mulig lik majoritetsbefolkningen (assimilering),

mens andre land fremmer kulturelt mangfold og like muligheter for innvandrere (integrasjon) (Aleksynska, 2011).

Oppgaven vil bedre forståelsen for innvandreres politiske atferd ved å besvare følgende problemstilling:

Er politisk kultur fra opprinnelseslandet viktig for innvandreres politiske atferd? Hvordan overføres kultur mellom generasjoner, og hvordan opprettholdes det under migrasjon til et nytt land?

Ved å benytte data fra samtlige runder av European Social Survey (ESS) har jeg informasjon om respondenter med innvandringsbakgrunn som er bosatt i et europeisk land. Ved å kombinere ESS med data fra Quality of Government (QoG) får jeg også informasjon om opprinnelseslandets politiske kultur, som kan si noe om hvilke holdninger og verdier som respondentene er sosialisert i. Datasettet gjør det mulig å analysere sammenhengen mellom opprinnelseslandets politiske kultur og politisk deltakelse i det europeiske bostedslandet ved bruk av flernivåregresjonsanalyse. Med informasjon om både sosioøkonomiske egenskaper og innvandringsspesifikke egenskaper, slik som botid og statsborgerskap, vil jeg også kunne se om sammenhengen vedvarer også når andre egenskaper kontrolleres for. I tillegg vil informasjon fra QoG gjøre det mulig å kontrollere for andre kjennetegn ved opprinnelseslandet som kan påvirke politisk deltakelse.

Jeg finner at politisk kultur har en sammenheng med politisk deltakelse. Det kommer til syne gjennom at innvandrere som har opprinnelse fra land med høyere gjennomsnittlig deltakelse også har høyere individuell deltakelse i det europeiske bostedslandet de flytter til. Funnet må dog ses i lys av en lav forklaringskraft, da modellene viser at det meste av variansen i politisk deltakelse kan forklares av individuelle egenskaper, ikke trekk ved opprinnelseslandet. Andre landegenskaper, i tillegg til politisk kultur, ser ut til å forklare lite av politisk deltakelse på individnivå, og det ser ut til at deltakelse heller forklares av botid og statsborgerskap i bostedslandet. Funnene tyder på at den europeiske konteksten er av betydning, og at innvandringspolitikken i bostedslandet kan påvirke betydningen av politisk kultur. Funnene synes gjennomgående å være i tråd med resosialiseringsteori ved at innvandringsspesifikke egenskaper som opparbeides i etterkant av emigrering har mest betydning, mens sosialiseringsteori gjør seg gjeldende i mindre grad ved at egenskaper ved opprinnelseslandet forklarer lite av individuell politisk deltakelse. Sammenhengen for barn av innvandrere testes også for å se i hvilken grad kultur opprettholdes og overføres mellom generasjoner. Funnene viser at effekten ikke er til stede for denne generasjonen og tyder på at foreldrenes opprinnelige politiske kultur ikke påvirker den politiske deltakelsen til barna.

Oppgaven vil begynne med en gjennomgang av teori. Det presenteres en definisjon av politisk kultur og en redegjørelse av verdier og holdninger innenfor ulike kulturer. I tillegg vil politisk deltakelse defineres og avgrenses, og videre vil det redegjøres for politisk sosialiseringsteori og resosialiseringsteori, samt innvandring i Europa. Kapittel 3 presenterer tidligere forskning på feltet om politisk integrasjon og deltakelse blant innvandrere og legger særlig vekt på en nærliggende forskningsartikkel som benytter liknende data (Aleksynska (2011)). Basert på det teoretiske og empiriske grunnlaget, presenteres også oppgavens hypoteser i denne delen av oppgaven. Kapittel 4 har en gjennomgang av studiens metode og design, og forklarer hvordan analysen retter seg etter et epidemiologisk design og benytter flernivåanalyse. Kapitlet utdyper også data og operasjonaliseringer som danner grunnlaget for analysene. De sentrale

regresjonsmodellene og tilhørende resultater analyseres i Kapittel 5, og diskuteres videre i Kapittel 6. Konklusjonen inkluderes i oppgavens siste kapittel.

2 Teori

Politisk kultur kan forstås som et sett av politiske verdier og institusjoner som kjennetegner et samfunn. I kontekst av internasjonal migrasjon kan innvandrere påvirkes av to politiske kulturer; både i opprinnelseslandet og i det nye bostedslandet (Voicu, 2014, s. 614). Gjennom migrasjon møter innvandrere på nye politiske kulturer og systemer (Sapiro, 2014, s. 2), og det er aktuelt å definere politisk kultur for å forstå egenskaper og verdier som innvandrere møter i de ulike politiske miljøene. Verdiene som dominerer innenfor en politisk kultur kan bestemme individers politiske atferd og holdninger (Voicu, 2014, s. 616). Det er derfor interessant å se politisk kultur i sammenheng med politisk deltakelse, fordi graden av deltakelse er et vesentlig kjennetegn ved en politisk kultur. Politisk engasjement kan forstås som en manifestasjon av internaliserte sosiale verdier knyttet til deltakelse (Voicu, 2014, s. 616), og man kan forvente at politisk deltakelse er høyere blant innvandrere fra politiske kulturer som har disse verdiene. Samtidig reiser det spørsmålet om hvilken politisk kultur innvandrere er mest påvirket av når de flytter til et nytt bostedsland. Individers politiske holdninger forventes å være relativt stabile gjennom livet fordi mennesker sosialiseres inn i den kulturen man vokser opp med (Neundorf & Smets, 2017). Det kan dog endres som følge av at innvandrere møter en ny kultur. I denne prosessen kan innvandrere oppleve resosialisering preget av eksponering, tilpasning eller motstand (White et al., 2008).

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for relevante definisjoner og teorier. Nedenfor vil jeg definere politisk kultur utfra Almond og Verbas (1963) forståelse av «civic culture», samt trekke inn kjennetegn ved ulike kulturer fra Inglehart og Welzel (2005). Deretter vil jeg redegjøre for politisk deltakelse som et kjennetegn for politisk kultur og definere deltakelse. Videre vil det redegjøres for teorier om sosialisering (Neundorf & Smets, 2017) og resosialisering (White et al., 2008), og avsluttes med å se innvandring i europeisk kontekst.

2.1 Politisk kultur

Almond og Verba (1963) forstår politisk kultur som orienteringer og holdninger knyttet til det politiske systemet, samt holdninger om ens egen rolle i systemet. Den politiske kulturen i et samfunn er internalisert i menneskets forståelser, følelser og evalueringer (Almond & Verba, 1963, s. 14). Kulturen er preget av de politiske elitenes beslutningstaking, samt befolkningens normer og holdninger, både i relasjon til statsmakten og til medborgere. Disse kulturelle komponentene er ofte subtile og vanskelig å observere, og kjennetegnes av diffuse egenskaper som sier noe om samfunnets verdier (Almond & Verba, 1963, s. 5).

Mennesker tilegner seg egenskaper og roller i møte et politisk system. Samtidig som man blir internalisert i sosiale og ikke-politiske roller, blir man internalisert i den politiske kulturen. Landets politiske kultur dannes av befolkningens holdningsmønstre og følelser rettet mot det politiske systemet og politiske aktører («political objects») i et land (Almond & Verba, 1963, s. 14). Politiske aktører kan forstås som i) de rollene og strukturene som kjennetegner et land, i form av lovgivende og utøvende makt og

byråkratiet, ii) sittende makt, slik som statsledere, medlemmer i lovgivende forsamling og statsadministrasjon og iii) spesifikke politiske beslutninger eller håndhevingen av disse. Almond og Verba (1963) foreslår en tredelt klassifisering for å forstå fordelingen av individets holdninger mot disse aktørene¹. Den første omhandler kognitive orienteringer («cognitive orientation») og vektlegger individenes kunnskap om det politiske systemet, samt dets roller og funksjon. Videre omhandler klassifiseringen de emosjonelle orienteringene («affective orientation») og legger vekt på individets følelser om det politiske systemet, politikken innhold og politikerne. Den tredje delen omhandler den evaluerende orienteringen («evaluational orientation») og legger vekt på hvordan individene dømmer de politiske aktørene opp mot standarder og kriterier kombinert med følelser og informasjon (Almond & Verba, 1963, s. 15).

Politisk kultur kan karakteriseres på bakgrunn av fordelingen av folkets holdninger og verdier. «The political culture becomes the frequency of different kinds of cognitive, affective, and evaluative orientations toward the political system in general [...]» (Almond & Verba, 1963, s. 17). Almond og Verba (1963) skiller mellom tre hovedtyper av politisk kultur. Den første typen er tradisjonell politisk kultur («parochial political culture») og kjennetegnes som et samfunn hvor individene nærmest ikke har en relasjon til de politiske aktørene, og de økonomiske, politiske og religiøse rollene er diffuse og uten et tydelig skille. I tillegg er de politiske holdningene overlappende med sosiale og religiøse holdninger, og individene har få internaliserte normer som påvirker deres forhold til statsmakten. Den andre hovedtypen for politisk kultur er subjektkultur («the subject political culture») og kjennetegnes av et mer differensiert politisk system med tydeligere skille mellom politiske og religiøse ledere. Individene har forstått rollen til de politiske aktørene og deres autoritet, men forholdet mellom borgerne og det politiske systemet er likevel passivt. Individene har liten grad av deltakelse og får en passiv rolle i det politiske systemet. Den tredje hovedtypen er en deltakende politisk kultur («the participant political culture») og kjennetegnes av at folket forstår helheten av det politiske systemet, samt de administrative strukturene i samfunnet og hvordan det påvirkes deres liv. De anerkjenner sin egen rolle som et aktivt og deltakende samfunnsmedlem, i tillegg til at systemet anerkjenner deres deltakelse ved at det regnes som legitimt å vise tilfredshet og misnøye overfor de politiske aktørene (Almond & Verba, 1963, s. 17-19).

Almond og Verba (1963) understreker at i virkeligheten eksisterer en blanding av de tre formene for politisk kultur (s. 20). De tre hovedtypene av politisk kultur har også flere underklasser som tar ytterligere høyde for blant annet politisk utvikling og kulturell endring. Likevel er det viktig å bemerke at politisk system og politisk kultur ikke nødvendigvis er samstemte. Et politisk system som samsvarer med politisk kultur er forventet å sammenfalle med de kognitive, følelsesmessige og evaluerende orienteringene til befolkningen. Eksempelvis kan det forventes at et tradisjonelt og religiøst samfunn best samsvarer med en tradisjonell politisk kultur, mens en subjektorientert politisk kultur går best overens med en sentralisert autoritær struktur. Deltakende politisk kultur samsvarer best med en demokratisk politisk kultur (Almond & Verba, 1963, s. 21).

For demokratiske land, beskriver Almond og Verba (1963) landenes politiske kultur som en borgerkultur («civic culture») (s. 31). Borgerkulturen kan forstås som en blandet politisk kultur, men som legger stor vekt på deltakelse. Idealet er en rasjonell borger som tar informerte avgjørelser basert på god forståelse av samfunnsinteresser og

---

¹ En tilsvarende definisjon er skrevet av Ole T. Berg i Store norske leksikon (SNL), men har ingen kildehenvisninger. Se https://snl.no/politisk_kultur (sist oppdatert 22. februar 2016).

overordnede prinsipper. Borgerkulturen baseres på elementer fra flere politiske kulturer og bygger på elementer fra både tradisjonell kultur, subjektkultur og deltakende kultur (Almond & Verba, 1963, s. 32).

2.2 Kjennetegn ved politisk kultur

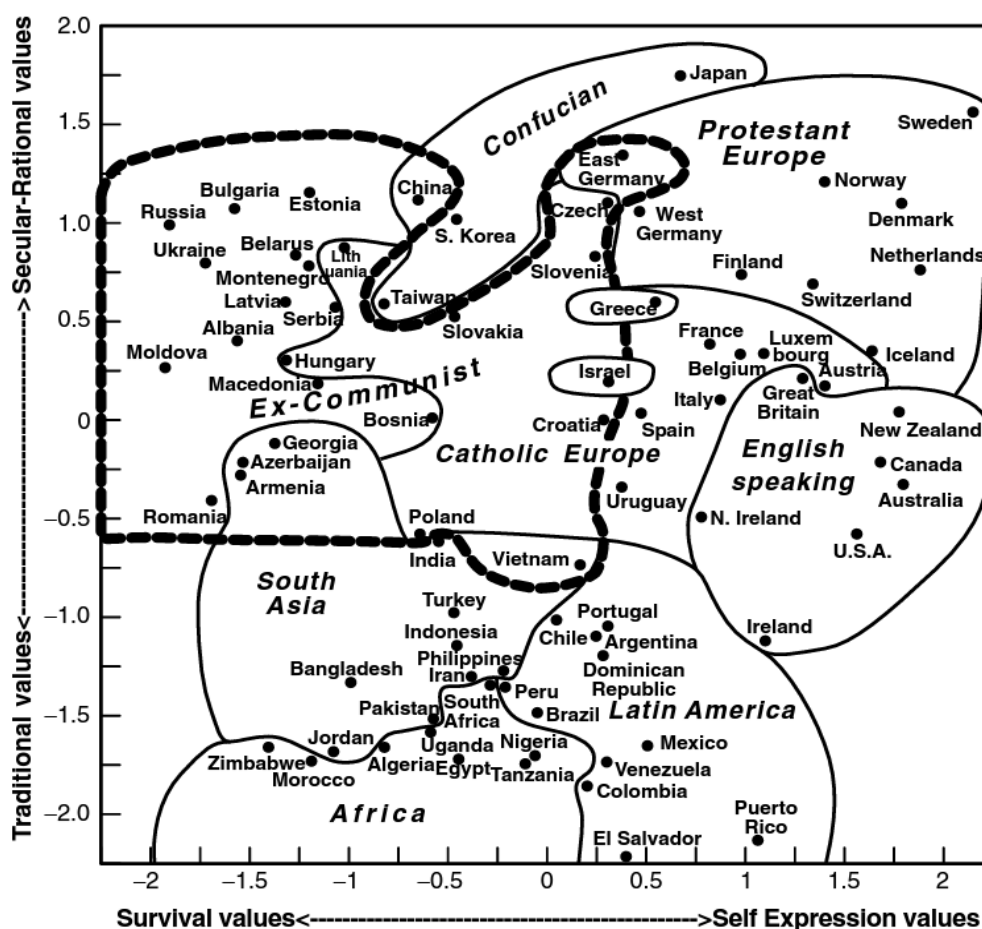
Ut fra definisjonen av politisk kultur, kan man forstå politisk kultur som de dominerende holdningsmønstrene innenfor et samfunn. Politisk kultur henger tett sammen med politiske verdier, og består av et sett av religiøse, politiske og sosiale verdier, normer og holdninger i et samfunn. For å videre forstå hvilke holdninger og verdier som er dominerende innenfor ulike politiske kulturer, er det aktuelt å redegjøre for Inglehart og Welzels (2005) to dimensjoner for krysskulturell variasjon. Den første dimensjonen bygger på skillet mellom tradisjonelle («traditional») versus sekulære-rasjonelle («secular-rational») verdier, og den andre dimensjonen bygger på skillet mellom overlevelses- («survival») versus selvrealiseringsverdier («self-expression») (Inglehart & Welzel, 2005, s. 49). Denne forståelsen av verdier er sentral i min oppgave fordi det underbygger begrepet om politisk kultur og individenes holdningsmønstre innenfor ulike samfunn.

Dimensjonen mellom tradisjonelle versus sekulære-rasjonelle verdier fokuserer på skillet mellom religiøse og ikke-religiøse samfunn. Ærbødighet overfor det gudommelige, fedrelandet og familien er sentralt i samfunn som kjennetegnes av tradisjonelle verdier. Betydningen av familie vektlegges i stor grad, spesielt med tanke på stolthet og respekt. Disse verdiene former den politiske kulturen i et samfunn, og i tradisjonelle samfunn har borgerne typisk en passiv aksept for den nasjonale autoriteten og diskuterer sjeldent politikk. På den andre enden av denne dimensjonen har man sekulære-rasjonelle verdier. Denne legger vekt på individuelle verdier, har et liberalt syn på skilsmisse, abort, kjennetegnes av en individualistisk tankegang, samt er kritiske til alle former for autoriteter (Inglehart & Welzel, 2005, s. 52). Ytterpunktene langs denne dimensjonen er henholdsvis jordbruks- og industrisamfunn. Jordbrukssamfunn er preget av tradisjonelle verdier, mens industrisamfunn er preget av sekulære-rasjonelle verdier (Inglehart & Welzel, 2005, s. 58).

Andre egenskaper ved politisk kultur kommer fram i dimensjonen om overlevelses- versus selvrealiseringsverdier. Samfunn som kjennetegnes av selvrealiseringsverdier vektlegger verdier knyttet til toleranse, tillit, subjektiv velvære, sosial deltakelse og selvrealisering på den ene siden. Samfunn som befinner seg på motsatt side av denne dimensjonen er preget av eksistensiell usikkerhet («existential insecurity»). Her prioriteres økonomisk og fysisk sikkerhet over andre verdier. Borgere i slike samfunn kan føle seg truet av fremmede grupper, etnisk mangfold og kulturell endring. I overlevelsessamfunn kan dette føre til en intoleranse mot skeive og andre minoriteter, opprettholdelse av tradisjonelle kjønnsroller og en overordnet aksept for autoritær politikk, mens i selvrealiseringsamfunn vektlegges heller det motsatte (Inglehart & Welzel, 2005, s. 52). Dette kulturelle skiftet ser man særlig i utviklingen fra industrielle til postindustrielle samfunn. Selvrealiseringsverdier går overens med postindustrialistiske verdier, som blant annet miljøvern, likestilling og politisk og økonomisk deltakelse (Inglehart & Welzel, 2005, s. 53). I industrielle samfunn hvor framtiden er usikker, er det derimot lite rom for selvrealiseringsverdier.

Variasjonen mellom samfunn i tradisjonelle versus sekulære-rasjonelle verdier og overlevelses- versus selvrealiseringsverdier kan illustreres i en graf. Den vertikale akse utgjør tradisjonelle versus sekulære-rasjonelle verdier og den horisontale akse viser overlevelses- versus selvrealiseringsverdier (Inglehart & Welzel, 2005, s. 57-58). Dataen i grafen er basert på Inglehart og Welzel (2005) ved hjelp av data fra World Values Survey (WVS) (WVS, u.å.). De systematiserer funnene ved å lage et «kulturelt kart» langs de to dimensjonene hvor skårene indikerer nivåer av de ulike verdiene. I Figur 1 identifiseres kulturelle klynger som illustrerer de kulturelle skillene mellom sør-asiatiske land, afrikanske land, latinamerikanske land, land i henholdsvis den katolske og protestantiske delen av Europa, engelsktalende land og tidligere kommunistiske land. I Figur 2 kan man se at verdisystemet i rikere land er betydelig og systematisk forskjellig fra de i fattigere land. Flere høyinntektsland skårer relativt høyt på selvrealiseringsverdier og sekulære-rasjonelle verdier og plasseres i øverste høyre hjørne i kartet, mens lavinntektsland skårer relativt lavt på begge dimensjonene og plasseres i nederste venstre hjørne (Inglehart & Welzel, 2005, s. 57-58).

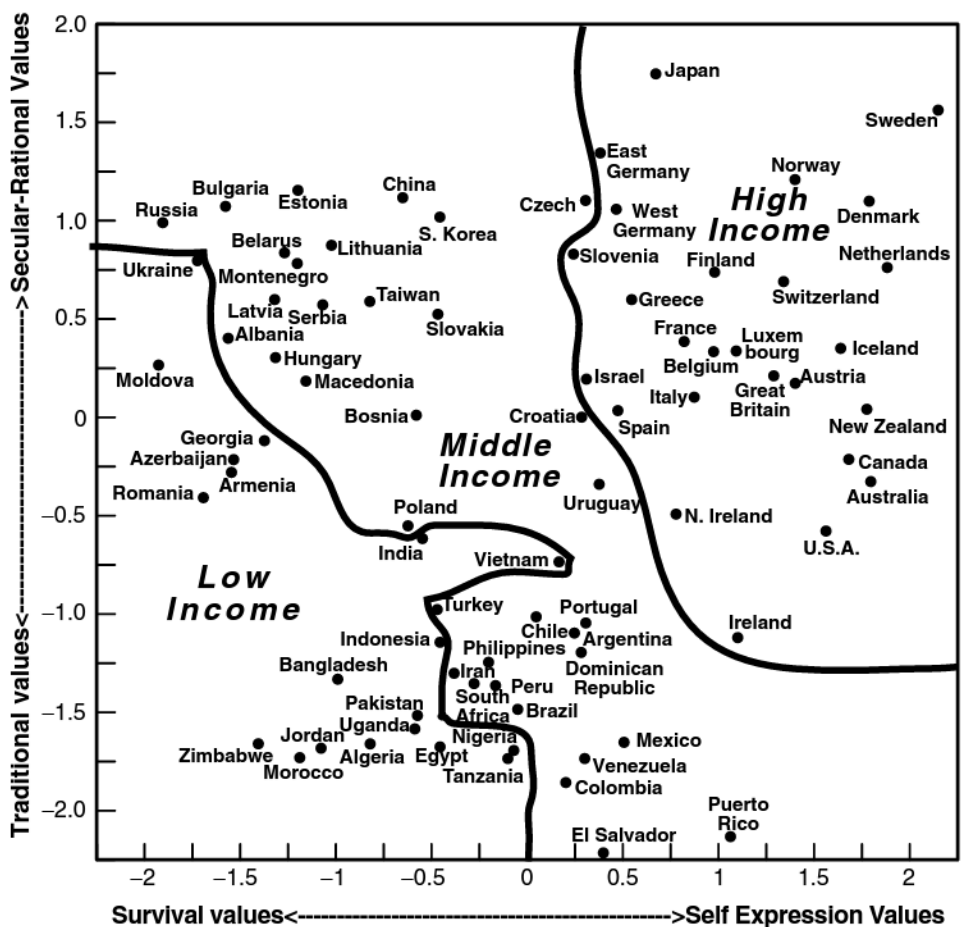
Figur 1: «Kart» over kulturelle soner basert på dominerende verdier for år 2000

Kilde: Inglehart og Welzel (2005, s. 63)

Figur 2: «Kart» over dominerende verdier og økonomiske skiller

Kilde: Inglehart og Welzel (2005, s. 57)

De kulturelle kartene gir en pekepinn på hvilke grunnleggende politiske og kulturelle verdier som er dominerende i ulike land. Blant annet kan sosioøkonomiske og politiske egenskaper ved et land ha betydning for hvorvidt man vektlegger selvrealiseringsverdier heller enn overlevelsesverdier (Inglehart & Welzel, 2005, s. 150). Et samfunns sosioøkonomiske ressurser kan bestå av økonomiske, kognitive og sosiale ressurser. Sammen påvirker disse samfunnsindividenes autonomi på flere plan gjennom økonomisk, sosial og menneskelig kapital. Eksempelvis kan økonomisk stabilitet (økonomisk kapital) og mulighet til formell utdanning (menneskelig kapital) føre til en voksende følelse av uavhengighet, i tillegg til at sosial kapital kan gjøre samfunnsindividene mer sosialt selvstendige (Inglehart & Welzel, 2005, s. 57-58, s. 151). Denne voksende følelsen av eksistensiell autonomi har blant annet ført til at flere samfunn prioriterer selvrealiseringsverdier (Inglehart & Welzel, 2005, s. 152). Særlig ser man at utviklingen i retning postindustrialiseringssamfunn har medført kulturell og politisk endring i mange land. De politiske konsekvensene har blant annet vært svekket respekt for autoriteter og økt vektlegging av deltakelse og selvrealisering. Gjennomgående synes disse trendene å bidra til demokratisering i autoritære samfunn. I tillegg bidrar det til et større press på

eliter og økt grad av direkte demokrati i allerede etablerte demokratier. Selvrealiseringsverdier er iboende mer frigjørende («emancipative») og bidrar til et samfunn med økt fokus på menneskelig frihet og autonomi (Inglehart & Welzel, 2005, s. 57-58, s. 43). Det forventes at personer fra samfunn som skårer høyt på selvrealiseringsverdier og sekulære-rasjonelle verdier er mer orientert mot frihet framfor disiplin, mangfold framfor konformitet, autonomi framfor autoritet og en deltakende framfor en passiv samfunnsrolle, sammenliknet med personer fra samfunn orientert mot overlevelsese- og tradisjonelle verdier.

Welzel (2013) bygger videre på dimensjonene fra Inglehart & Welzel (2005) og videreutvikler en operasjonalisering av politisk kultur og politiske verdier. Definisjonen legger stor vekt på menneskelig myndiggjøring («human empowerment») og handlingsrommet mennesker har til å påvirke sin sosiale og politiske situasjon. Denne myndiggjøringen er en prosess som sikter å befri mennesket fra ekstern autoritet og understreker viktigheten av frigjørende verdier («emancipative values») i denne prosessen (Welzel, 2013, s. 7-8). Det er sentralt at mennesket skal kunne leve etter egne verdier, og valgfrihet og mulighetslikhet er grunnleggende motiverende faktorer i myndiggjøringsprosessen. I tillegg er borgerrettigheter («civil entitlements») og ressurser («action resources») avgjørende for menneskelig myndiggjøring. Uten lover og institusjoner som sikrer visse rettigheter og friheter vil myndiggjøringen være problematisk. Det gjelder også dersom borgerne mangler ressurser og evner til å utøve sine friheter, slik som relevant kunnskap, nettverk og utsyr (Welzel, 2013, s. 44-46). Menneskelig myndiggjøring kan dermed forstås som et kjennetegn for den politiske kulturen i et samfunn fordi den sier noe om mulighetene og begrensningene som kan fremme eller svekke politisk deltakelse. Denne redegjørelsen er utgangspunktet for den uavhengige variabelen i oppgaven og ytterligere informasjon om operasjonaliseringen inkluderes i Kapittel 4.

2.3 Politisk deltakelse og politisk kultur

Politisk deltakelse trekkes fram som et viktig kjennetegn for politisk kultur. I lys av Almond & Verba (1963) forventes ulik deltakelse i de forskjellige politiske kulturene, og særlig i «participation culture» er det tydelig at de forutsetter politisk deltakelse for et velfungerende demokratisk samfunn: «If a democratic political system is one in which the ordinary citizen participates in political decisions, a democratic political culture should consist of a set of beliefs, attitudes, norms, perceptions and the like, that support participation» (Almond & Verba, 1963, s. 178). Deltakelse er også et viktig aspekt i Inglehart og Welzels (2005) samfunn kjennetegnet av selvrealiserings- og sekulære-rasjonelle verdier. Politisk deltakelse er først og fremst en mulighet for befolkningen å gi uttrykk for sine behov og preferanser overfor statsmakten. Det skjer ofte i form av ulike aktiviteter som har som mål å påvirke myndighetene direkte, gjennom politikktutforming, eller indirekte, gjennom beslutningstakerne (Verba et al., 1995, s. 37).

Et vanlig mål på politisk deltakelse er valgdeltakelse, men valgdeltakelse er problematisk av to grunner i studier av innvandrere. For det første kan valgdeltakelse forstås som en passiv («low-key») form for politisk deltakelse (Vogel & Triandafyllidou, 2005, s. 3), og for det andre er det mange innvandrere som ikke har stemmerett ved valg (Aleksynska, 2011, s. 569). Politisk deltakelse og aktivitet defineres videre som noe man *gjør*, framfor noe man er klar over. Derfor ekskluderes også andre former for «passiv» deltakelse, slik

som å se på nyheter, oppdatere seg på politikk og å ha politiske diskusjoner (Verba et al., 1995, s. 37-39). Politisk deltakelse er altså aktiviteter som går utover den passive tilnærmingen til politikk. Det består av engasjement i andre deler av politikken, gjennom for eksempel deltakelse i valgkamper, organisasjoner, demonstrasjoner og protester, samt å kontakte politikere og jobbe for politisk gjennomslag for samfunnsproblemer (Verba et al., 1995, s. 42). Definisjonen av politisk deltakelse er sentral med tanke på oppgavens problemstilling og vil tas opp igjen i forbindelse med operasjonaliseringen av avhengig variabel i Kapittel 4.

2.4 Hvor stabil er politisk kultur på individnivå? Teori om politisk sosialisering

For å forstå hvordan politisk kultur gjør seg gjeldende for individers holdninger, er det vesentlig å definere politisk sosialisering. Politisk sosialisering kan forstås som en prosess med uformell læring som individer gjennomgår i løpet av livet. Denne læringen oppstår gjennom interaksjoner med egen omgangskrets, slik som foreldre, familie, venner, naboer og kolleger. Det forventes særlig at erfaringer og sosialisering tidlig i livet er med på å forme politiske holdninger, politisk engasjement og politisk atferd. Senere i livet kan dette komme til syne gjennom individets politiske verdier, politiske interesse og former for politisk deltakelse (Neundorf & Smets, 2017; Voicu, 2014, s. 616).

Det er usikkert hvilken alder og livsfase som er avgjørende for politisk sosialisering. Sosialiseringprosesser som skjer i barndommen kan ha konsekvenser for politisk atferd i voksen alder (Almond & Verba, 1963, s. 14). Samtidig kan barndommen være overvurdert for de politiske holdningene som utvikler seg senere i livet. Politisk atferd er ikke nødvendigvis lineær, og påvirkningen av livssyklusen («life-cycle approach») kan gjøre at politisk sosialisering heller kan forstås som kurvelineær, nettopp fordi personer er mest politisk aktive midt i livet, og minst aktive tidlig og sent i livets faser. De politiske holdningene kan endres på grunn av små, men betydelige erfaringer senere i livet. Likevel kan man se en generell konsensus om at politisk læring synes å være en livslang prosess, men som begynner i en ung alder. Tradisjonelt vektlegges årene fra man er 17 til 25 år som de mest innflytelsesrike og formative for politisk sosialisering, men de mest formative år kan gå helt ned til syv års alder (Neundorf & Smets, 2017).

Barn og unge voksne sosialiseres gjennom forskjellige mekanismer. En mekanisme kan være sosialiseringsskilt («socializing agents»), slik som familie, jevnaldrende, skole, medier og den politiske konteksten. Barn lærer om politiske og sosiale tema gjennom disse agentene. Sosialiseringsskiltene fører til at individet danner seg et sett med verdier og preferanser. Disse kan «fylles opp», men til tross for nye erfaringer og ny informasjon, kan verdiene som dannes i tidlig alder være relativt stabile over livsløpet. Sosialiseringsskiltene kan påvirke, oppmuntre eller fraråde barn og unges politiske preferanser og handlinger. De mest sentrale agentene er foreldre, skolen, jevnaldrende, (sosiale) medier og den politiske konteksten. Foreldre har særlig betydning på utviklingen av barnets partitilhørighet, politiske ideologi og deltakelse. Barn med svært politisk interesserte foreldre kan legge til rette for politisk engasjement og kan i større grad oppleve at foreldrene gir tydelige signaler om deres politiske ståsted. I tillegg er foreldrenes sosioøkonomiske status direkte avgjørende for barnets sosioøkonomiske status, som følgelig kan påvirke utdanningsnivå, samt politisk interesse og kunnskap (Neundorf & Smets, 2017).

Skole og utdanning er i seg selv en viktig arena for politisk sosialisering og korrelerer høyt med stemmegivning og politisk kunnskap, deltakelse og interesse. Det kan også gi en «civic education» hvor individene lærer om styresmakten og ens rolle som samfunnsborger, samtidig som det i klasserommet etableres holdninger til diskusjoner, frihet til å uttrykke seg selv og sine meninger og kunnskap om og engasjement for politikk. I tillegg er skolen den arenaen hvor barn møter og sosialiseres med jevnaldrende og beveger seg inn på diskusjoner om sosiopolitiske saker og populærkultur, samt videreutvikler sine sett med verdier. Det sosiale nettverket som dannes kan være av betydning for den politiske sosialiseringen, og jevnaldrende deler sosiale normer, informasjon og demokratiske og økonomiske prinsipper (Neundorf & Smets, 2017).

Den politiske konteksten under individets oppvekst kan også være avgjørende for den politiske sosialiseringen. Valg og saker som er særlig omdiskuterte kan påvirke unge velgeres oppfatning av den politiske eliten (Neundorf & Smets, 2017), og eksempelvis pågående konflikt i landet under oppveksten kan påvirke både holdningene til politikk og mulighetene for politisk deltakelse (Aleksynska, 2011, s. 568). Kjennetegn ved valgprosessen kan også påvirke unge velgeres framtidige velgeratferd og kan være avgjørende for at individene danner en vane for å stemme ved valg. Slik vanedannelse («habit formation») er en annen mekanisme som kan påvirke politisk sosialisering. Vanedannelse ses gjerne i forbindelse med stemmegivning, altså individets beslutning om å stemme eller å avstå fra å stemme ved valg. Vanen om å (ikke) stemme læres tidlig i voksenlivet, og synes å være relativt stabil til tross for potensielle livsendringer (Neundorf & Smets, 2017).

Særlig i nyere tid skjer også deler av politisk sosialisering både gjennom konvensjonelle og sosiale medier. Sosiale medier kan skape nye former for interaksjon og sosialisering, og individer kan komme i kontakt med personer med ulike politiske syn og ideologiske preferanser. Samtidig kan det også danne ekkokamre hvor man for det meste møter likesinnede personer som bekrefter og forsterker ens egne politiske holdninger (Neundorf & Smets, 2017).

2.5 Innvandrere som kilde til å studere betydningen av politisk kultur

Litteraturen om politisk sosialisering påpeker hvordan sosialisering i oppveksten kan ha betydning for politisk atferd senere i livet. Holdningsmønstre og verdier utvikles som følge av den politiske konteksten og kulturen individer vokser opp med (Neundorf & Smets, 2017). I lys av dette er det interessant å studere innvandrere ettersom de er sosialisert i en annen kultur enn den de bor i nå. Innvandrere kan derfor oppleve resosialiseringprosesser i det nye bostedslandet, og den politiske atferden kan påvirkes av både opprinnelig og ny kultur.

2.5.1 Resosialiseringsteori

Vi kan se for oss ulike dynamikker når det kommer til hvordan innvandrere møter en ny politisk kultur. Tre teorier for resosialisering blant innvandrere er sentrale når man ser på politiske verdier og holdninger i forkant av migrasjon og i møte med et nytt samfunn. Innvandrernes verdier kan: i) være motstandsdyktige mot endring («resistance theory»),

ii) bli påvirket av eksponering fra et nytt politisk system og tilpasses den nye kulturen («exposure theory»), og iii) overføres fra tidligere politisk system til et annet («transfer theory») (White et al., 2008, s. 269).

To grener av resosialiseringsteori legger vekt på henholdsvis eksponering for og overføring av verdier. Disse teoriene er optimistiske når det gjelder innvandreres tilpasningsevne i møte med nye politiske kulturer. Begge bygger på en antakelse om at politisk interesse og deltakelse øker og utvikles gjennom livet. Teorien om eksponering handler om at jo mer innvandrere eksponeres for det politiske systemet i bostedslandet, desto mer tilpasses deres politiske atferd. Denne effekten styrkes gjerne over tid, fordi lengre botid fører til mer eksponering. Overføringsteori legger heller vekt på at innvandreres tilpasning ikke kun kommer an på eksponering, men at innvandrere også tar med seg tidligere erfaringer og overfører disse i møte med i et nytt politisk miljø. Politiske holdninger er ikke kontekstspesifikt og politisk læring som skjer i forkant av migreringen kan hjelpe innvandrere med å tilpasse seg til et nytt politisk system (White et al., 2008, s. 269-270).

Motstandsteori er det motsatte perspektivet og er mindre optimistisk med tanke på innvandreres tilpasningsevne. Den legger vekt på at individets politiske ståsted og atferd er varige og orientert mot deres opprinnelige politiske system og kultur. Dette kan føre til en tankegang hvor ny kunnskap filtreres gjennom eksisterende politiske holdninger og tolkes deretter til å samsvare med eget ståsted. Fordi disse holdningene er så fundamentale, kan innvandrere motstå det nye politiske miljøet og ha det vanskelig med å tilpasse seg det politiske systemet i det nye bostedslandet. Denne effekten kan bli styrket av hvor lenge innvandreren bodde i opprinnelseslandet (White et al., 2008, s. 269-270).

Kjennetegn ved opprinnelseslandet til innvandrere kan også være en vesentlig faktor for resosialisering. Det politiske systemet som innvandreren tilbrakte sine formende år, kan ha betydning for individets politiske holdninger. White et al. (2008) bruker innvandrere i Canada som eksempel, og påpeker blant annet at en person som emigrerer fra et vestlig land med avansert industrielt demokrati, slik som Vest-Europa, USA, Australia, New Zealand og Japan, kan oppleve en annen tilpasning etter å ha migrert til Canada. Det bygger på antakelsen om at avanserte industrielle stater i stor grad deler politiske normer og institusjoner. Derfor vil innvandrere som flytter mellom disse landene oppleve det enklere å medbringe sine politiske holdninger til et nytt politisk miljø. Det forventes derfor at motstands- og eksponeringsteori ikke er like gjeldende i disse tilfellene (White et al., 2008, s. 272).

Grenene innenfor resosialiseringsteori har derfor ulike forventinger når det kommer til innvandreres politiske engasjement. Både eksponering og overføring har betydning, og det er lite som tyder på at politiske verdier og handlinger innvandrere innehar i forkant av migrasjonen, fullt motstår endring. Innvandreres tilpasning avhenger av egen orientering og atferd, samt hvilket politisk miljø innvandrerne kommer fra. White et al. (2008) tester tre hypoteser for teoriene om eksponering, overføring og motstand. De forventer at: 1) Jo lengre en innvandrer har bodd i sitt opprinnelsesland, desto mindre sjanse er det at vedkommende stemmer eller uttrykker interesse ved politiske valg og utvikler partipolitisk tilhørighet. 2) Jo lengre en innvandrer har bodd i det nye bostedslandet, desto større sjanse er det for at vedkommende stemmer eller uttrykker interesse ved politiske valg og utvikler partipolitiske tilhørighet. 3) Jo eldre en innvandrer er, desto større sjanse er det for at vedkommende stemmer eller uttrykker interesse ved

politiske valg og utvikler partipolitisk tilhørighet. I tillegg forventes det at innvandrere fra industrielle demokratier har sterkere effekt av alder og en svakere effekt av tidligere erfaringer og eksponering enn innvandrere fra andre land (White et al., 2008, s. 272).

Gjennomgående finner de at resosialiseringsprosesser har forskjellig påvirkning på ulike former for politisk deltakelse. Passive og «enkle» former for politisk deltakelse, slik interesse for og å være oppdatert på politikk, overføres i stor grad mellom kulturer og det krever lite av individet å videreføre dette. Medlemskap i politiske partier krever mer direkte politisk erfaring, og for innvandrere som ikke har disse erfaringene fra tidligere vil eksponering for ny politisk kultur ha en viktig påvirkning på deltakelse. Generelt synes motstandsteori å være lite gjeldende for innvandrere, og uavhengig av hvor lenge de har bodd i opprinnelseslandet og landets politiske kultur og system, ser innvandrere ut til å tilpasse seg det politiske miljøet i det nye bostedslandet på relativt lik måte. Botid i det nye bostedslandet er avgjørende for hvordan den politiske atferden utvikler seg i den nye politiske kulturen (White et al., 2008, s. 276-277).

2.5.2 Innvandring i Europa

Det er interessant å studere innvandring i europeisk kontekst. I 2019 var det 35.1 millioner innvandrere som bodde i EU-land, hvorav 21.6 millioner hadde opprinnelse fra land utenfor EU og 13.1 millioner hadde statsborgerskap i et annet EU-land² (Eurostat, 2021). Innvandreres møte med det nye europeiske bostedslandet kan påvirke politisk atferd. Innvandringspolitikken og tiltak for å fremme deltakelse kan være avgjørende for innvandreres engasjement (Triandafyllidou, 2008, s. 164). Forholdene i de europeiske landene kan påvirke mulighetene og begrensingene innvandrere opplever i møte med nye kulturer (Vogel, 2008, s. 110-111). Påvirkningsmuligheter i offentlig politikkkutforming varierer, og politiske systemer og administrative kulturer er ulike i de europeiske landene. Flere EU-land har inkludert representanter fra minoritetssamfunn i politikkkutforming, både på lokalt og nasjonalt nivå (Brown, 2008, s. 179-180). Å inkludere innvandrere i politikkkutforming kan være fordelaktig både for å hjelpe innvandrere med sosial integrering, og for å hjelpe styresmaktene med bedre beslutningstaking (Brown, 2008, s. 183).

Europeisk kultur kan være spesielt inkluderende. I en kvalitativ studie av innvandrerdeltakelse i Europa kommer det fram at flere av respondentene opplever at europeisk kultur er inkluderende og er mottakelig for og verdsetter kulturelt mangfold. Til tross for at denne kulturen skiller seg fra deres opprinnelige politiske kultur, anser det kulturelle mangfoldet som en positiv egenskap ved Europa. Samtidig anerkjennes europeisk innvandrings- og integreringspolitikk for å både skape politiske arenaer og bidra med økonomiske midler som fremmer politisk engasjement blant innvandrere (Triandafyllidou, 2008).

Innvandringspolitikk kan kjennetegnes av assimilering og integrering, hvor førstnevnte sikter på å resosialisere innvandrere til å få like egenskaper som den øvrige befolkningen, mens sistnevnte sikter på å gi innvandrere like muligheter som den øvrige befolkningen for å bli en del av samfunnet (Aleksynska, 2011, s. 579). Integreringspolitikk kan fremme kulturelt mangfold og inkludering av innvandrere. For å sammenlikne de politiske rammeverkene som påvirker innvandrings- og

---

² Ekskludert tall fra Kypros og Malta på grunn av manglende informasjon om opprinnelsesland. Tallene inkluderer også ca. 161 000 innvandrere som er statsløse eller har ukjent statsborgerskap (Eurostat, 2021).

integreringspolitikk i europeisk kontekst, er det utformet indikatorer tilknyttet Migrant Integration Policy Index (MIPEX). MIPEX fungerer også som et verktøy for å overvåke og evaluere i hvilken grad de europeiske landene overholder EUs integreringsprinsipper (Scholten & Penninx, 2016, s. 103). MIPEX kan være et nyttig verktøy for å klassifisere land basert på innvandreres muligheter, og indeksen redegjøres for og operasjonaliseres i Kapittel 4.

3 Tidligere forskning

I lys av den overnevnte litteraturen er det aktuelt å redegjøre for liknende forskning på feltet. Hittil har oppgaven definert politisk kultur og redegjort for kjennetegn ved ulike kulturer. Konseptet om politisk deltakelse er også definert og er et sentralt begrep i oppgaven og innenfor politisk atferd, samt et viktig kjennetegn ved ulike politiske kulturer. I tillegg har jeg redegjort for sosialisering- og resosialiseringsteori, som er interessante teorier for å forstå hvorvidt politisk kultur er stabilt på individnivå. Oppgaven retter søkelys på innvandrere i Europa, og jeg har derfor også redegjort kort for innvandring i Europa. Det er gjort flere studier på politisk deltakelse blant innvandrere (se Aleksynska, 2011; Finseraas et al., 2020; Voicu, 2014; Wass et al., 2015). Aleksynska (2011) er den studien som likner mest på min, og jeg vil derfor bruke ekstra plass på hennes studie.

Hvorvidt innvandrere tilpasser eller motsetter seg nye kulturer kan blant annet studeres ved å se på deres politiske atferd og grad av deltakelse. Det kan også gi dypere forståelse for integreringen innvandrere står overfor i møte med nye samfunn. Aleksynskas studie fra 2011 ser nærmere på innvandrere i Europa som aktivt deltar i sine nye bostedsland, samt kjennetegn ved deres form for deltakelse sammenliknet med den øvrige befolkningen (Aleksynska, 2011, s. 567). Analysen bygger på de første fire rundene fra European Social Survey (ESS) og gir blant annet informasjon om respondentenes fødeland, botid i det europeiske bostedslandet, samt personlige og sosioøkonomiske egenskaper (Aleksynska, 2011, s. 568). Med denne bakgrunnsdataen studeres innvandrernes deltakelse i sivilsamfunnet sammenliknet med den øvrige befolkningen. Deltakelse forstås også her som politisk og sosialt engasjement utover stemmegivning, og Aleksynska (2011) bruker dette som avhengig variabel i analysen. Variabelen baseres på spørsmål fra ESS om hvorvidt en har deltatt i minst én av fire aktiviteter de siste tolv månedene. Aktivitetene måler medlemskap i fagforening, medlemskap i et politisk parti, deltakelse i en politisk organisasjon og deltakelse i en symbolsk aksjon slik som underskriftskampanje, boikott, demonstrasjon og bruk av kampanjesymboler (Aleksynska, 2011, s. 568).

Aleksynska (2011) finner at individspesifikke, innvandrerspesifikke og landspesifikke egenskaper har en effekt på innvandreres mulighet til politisk og sosial deltakelse (s. 569). Resultatene tyder på at innvandrere aktivt deltar i bostedslandet, dog med mindre sannsynlighet enn den innfødte befolkningen i alle de 19 europeiske landene i utvalget. Likevel er denne integreringsprosessen betydelig forskjellig for ulike innvandrergupper. Personer som innvandrer fra relativt like utviklede land tilpasser seg best det nye bostedslandet (Aleksynska, 2011, s. 579). Likevel ser man at forskjellen i deltakelseskultur mellom opprinnelsesland og bostedsland påvirker innvandreres deltakelse, og innvandrere fra land med høyere nivåer av borgerlig deltakelse deltar mer (Aleksynska, 2011, s. 567). Landsspesifikke egenskaper har også en betydning, og økonomi, kultur, institusjoner, integreringstiltak og innvandringspolitikk har en effekt på innvandreres politiske atferd og handlinger (Aleksynska, 2011, s. 579). Eksempelvis er det lavere sjans for at innvandrere fra rikere land deltar og kan skyldes at integreringsprosesser er av mindre betydning for denne gruppen innvandrere. Felles for alle innvandrerguppene er likevel at botid spiller en vesentlig rolle og at generelt sett

forsvinner forskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningens deltakelsesnivå i fagforeninger og liknende etter 20 år (Aleksynska, 2011, s. 567).

En liknende studie har også blitt gjort av Finseraas et al. (2020). Studien ser på innvandrere og barn av innvandrere i Norge og undersøker kjønnsforskjeller i valgdeltakelse mellom ulike innvandrergupper. De anvender kvinnelig yrkesdeltakelse i innvandrernes opprinnelsesland som en indikasjon («proxy») på opprinnelseslandets politiske kultur og grad av tradisjonelle kjønnsnormer. I land med tradisjonell kultur er valgdeltakelsen blant kvinner lavere enn blant menn, og de studerer om kjønnsforskjellene i innvandreres valgdeltakelse i Norge korrelerer med kvinnelig yrkesdeltakelse i opprinnelseslandet. Resultatene indikerer at den politiske kulturen i opprinnelseslandet ser ut til å ha betydning for førstegenerasjonsinnvandrere, men ikke for andregenerasjon. Betydning av opprinnelseslandets kultur viskes ut fra førstegenerasjon til andregenerasjon (Finseraas et al., 2020).

Andre studier legger vekt på sosialisering- og resosialiseringsteori. Voicu (2014) benytter data fra European Values Study (EVS) og World Values Survey (WVS) for å se på innvandreres deltakelse i europeiske land, og ser på deltakelse i religiøse og kulturelle grupper, sport, politikk, miljøorganisasjoner, helse og annet (hentet fra EVS). Studien tester om de sosiale normene både i opprinnelseslandet (målt med gjennomsnittlig deltakelse i frivillige organisasjoner hentet fra WVS) og i bostedslandet påvirker innvandreres tilbøyelighet til å delta. Funnene indikerer at innvandrere delvis assimileres i bostedslandets kultur, men påvirkes samtidig av sin opprinnelseskultur, og det trekkes fram at sosialisering både i tidlig alder og i et nytt politisk miljø påvirker individenes deltakelse i frivillige organisasjoner. Resultatene indikerer også at effekten av kulturen i bostedslandet er sterkere for personer med opprinnelse fra land med lavere gjennomsnittlig deltakelse, samt at innvandrere som har vanskeligere for å returnere til opprinnelseslandet gjerne deltar mer. Botid synes å være et viktig aspekt og innvandrere tilpasser seg graden av deltakelse i det nye bostedslandet og eksponering bidrar til mer assimilering, mens opprinnelseskulturen svekkes (Voicu, 2014). Wass et al. (2015) studerer en liknende problemstilling, og ser på valgdeltakelse blant innvandrere i Finland under det finske kommunevalget i 2012. De finner at sosioøkonomiske faktorer påvirker valgdeltakelse, blant annet ved at effekten av alder og utdanning er svakere for innvandrere. I tillegg finner de at innvandrere deltar mer dersom de har en innfødt ektefelle, har deltatt tidligere og er født i et demokratisk land. Funnene støtter opp under resosialiseringsteoriene for eksponering hvor innvandrerne assimileres og tilpasses den nye kulturen, og overføringsteori fordi innvandrere fra demokratiske land deltar mer, mens motstandsteori ikke er gjeldende for utvalget (Wass et al., 2015).

Det kan se ut til at noen innvandrere har en stabil individuell politisk kultur som er tydelig sosialisert i oppveksten, og prosessen rundt resosialisering kan være preget av motstand. Samtidig finner tidligere forskning at botid har en betydelig effekt på politisk deltakelse fordi innvandrere opplever vedvarende eksponering og kan føre til at noen tilpasser seg den politiske kulturen i det nye bostedslandet i større grad. Forskningen påpeker også at innvandrere fra land med høyere gjennomsnittlig politisk deltakelse ofte overfører denne i møte med ny politisk kultur. Med utgangspunkt i teori og tidligere forskning har oppgaven følgende hypoteser:

H1: Innvandreres opprinnelige politiske kultur har en effekt på deres politiske deltakelse

H2: Den politiske kulturen fra opprinnelseslandet svekkes blant innvandrere med lengre botid i bostedslandet

H3: Effekten av politisk kultur fra opprinnelseslandet er sterkere for innvandrere som bosetter seg i land med multikulturell integreringspolitikk

H4: Effekten av politisk kultur fra opprinnelseslandet har svakere effekt blant barn av innvandrere enn i foreldregenerasjonen

4 Data og metode

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for metode og data som danner utgangspunktet for analysen. I samtlige av de overnevnte studiene benyttes kvantitativ metode for å studere innvandreres politiske atferd. I likhet med Aleksynska (2011) vil jeg benytte flernivåanalyse for å analysere de tilgjengelige rundene med European Social Survey (ESS), samt ta utgangspunkt i et epidemiologisk design i likhet med Finseraas et al. (2020). Videre vil dataen og operasjonaliseringer redegjøres for.

I studier av innvandrere er det vesentlig å bemerke seleksjonsbias. Innvandrere kan i seg selv være en spesiell gruppe og seleksjonsmekanismer kan føre til at det hovedsakelig er de mest kapable personene som emigrerer fra opprinnelseslandet (Borjas, 1987). Denne gruppen kan være mer ressurssterke, ha høyere utdanning og bedre sosiale posisjoner fra opprinnelseslandet, og det kan forventes at disse også har høyere politisk deltakelse sammenliknet med andre i opprinnelseslandet (Voicu, 2014, s. 619). Det er en mulighet for at seleksjonsbias også gjelder blant respondentene i ESS ved at de som takker ja til å delta i undersøkelsen er mer ressurssterke. Seleksjonsbias er vanskelig å korrigere, men er viktig å ha i bakhodet når resultatene tolkes og vil diskuteres senere.

4.1 Design

For å studere betydningen av kulturelle forskjeller blant innvandrere er det hensiktsmessig å bruke et såkalt epidemiologisk design («epidemiological approach»)³. Designet er spesielt relevant for å studere innvandrergupper i samme land fordi disse gruppene tar med seg ulik politisk kultur fra sine respektive opprinnelsesland, samtidig som de deler politisk og økonomisk miljø i det nye bostedslandet. Det blir derfor mulig å isolere og identifisere effekten av kultur fordi innvandrernes omstendigheter er like, mens den opprinnelige kulturen er ulik (Fernández, 2010). Denne tilnærmingen har blitt brukt i flere studier av innvandrergupper (se Finseraas et al., 2020; Fernández, 2010).

Det epidemiologiske designet kan brukes for å studere innvandreres politiske deltakelse og bygger på tre antakelser. For det første antar man at foreldre sosialiserer kultur og verdier til sine barn. Samtidig antar man at kulturelle verdier varierer systematisk mellom innvandrergupper, og disse verdiene reflekterer kulturen fra deres opprinnelsesland. Til slutt antar man at individer som bor i samme land eller like samfunn møter på samme formelle institusjoner og miljø. Dermed kan man forvente at individer har ulik politisk atferd som følge av sosialisering i ulike kulturer, til tross for at de økonomiske, politiske og sosiale omstendighetene er like (Fernández, 2010, s. 12).

Personer som migrerer fra sine opprinnelsesland til et nytt bostedsland, tar med seg egenskaper fra sin opprinneskultur. Innvandreres opprinneskultur kan umulig påvirkes og styrkes i møte med en ny politisk kultur og institusjonelt miljø. Det vil dermed være mulig å identifisere hvordan en ytre (eksogen) kultur påvirker politisk

---

³ Designets navn kommer fra epidemiologien, hvor man forsøker å skille de faktorene som påvirker befolkningshelse; henholdsvis miljø, kulturelle faktorer og sosiale faktorer fra genetiske faktorer ved å studere innvandrere (Fernández, 2010, s. 11).

atferd, og gjør det mulig å observere kulturell påvirkning isolert fra andre faktorer. Dette kan gjøres ved å studere atferden til personer fra ulike kulturer som lever i samme kontekst (Finseraas et al., 2020). I lys av sosialisering- og resosialiseringsteori vil et epidemiologisk design gjøre det mulig å studere i hvilken grad den sosialiserte politiske kulturen er stabil, og i hvilken grad innvandrere resosialiseres i møte med et nytt politisk og institusjonelt miljø.

Det kan være utfordrende å studere kultur og sosialiseringprosesser, da det er en mulighet for at effekten av kultur undervurderes. Flere faktorer kan være viktig å ha i tankene når man tolker resultatene i analysen. Den første overnevnte antakelsen kan være problematisk, fordi foreldre er ikke barnets eneste sosialiseringssagent. Barn sosialiseres også gjennom blant annet skole, jevnaldrende og lokale institusjoner. I tillegg kan barn av innvandrere som er født i vertslandet ha færre tilknytninger til familiens opprinnelsesland, og kulturen kan derfor være svekket (Fernández, 2010, s. 13). Det er også vesentlig å understreke at økonomiske, politiske og sosiale miljø kan være ulike innad i samme vertsland og innvandrere kan derfor møte ulike institusjoner avhengig av hvor i vertslandet de bor. Innvandrergreper kan også ha spesielle kjennetegn, og er ikke nødvendigvis et tilfeldig og representativt utvalg fra opprinnelseslandet. Personer som emigrerer kan være mer eller mindre tradisjonelle enn gjennomsnittsborgeren i landet (Fernández, 2010, s. 14). Likevel synes det gjennomgående å være sterk korrelasjon mellom politiske holdninger i opprinnelseslandet og holdninger blant innvandrere og deres etterkommere (Fernández, 2010, s. 13), og er viktig å ha i bakhodet når man tolker resultatene i analysen. En annen utfordring med å studere kultur er å unngå at kulturvariabelen fanger opp andre aspekter ved opprinneskulturen som påvirker innvandreres atferd. Eksempelvis vil land med kortere demokratihistorie og lavere demokratisk kapital ofte ha høyere støtte for tradisjonelle verdier. Demokratisk kapital korrelerer med politisk deltakelse (Finseraas et al., 2020), og kan derfor påvirke forholdet mellom politisk kultur og politisk atferd. Noen av utfordringene er det vanskelig å gjøre noe med i analysen. Likevel er det vesentlig å inkludere andre variabler som kan ha effekt på politisk deltakelse og fungere som kontrollvariabler for politisk kultur og andre faktorer i opprinnelseslandet. Landvariabler slik som Human Development Index (HDI), BNP per innbygger, demokratihistorie og regimetype inkluderes også i analysen, og variablene vil bli presentert nedenfor.

4.2 Flernivåanalyse

For å analysere sammenhengen mellom politisk kultur og politisk deltakelse blant innvandrere i Europa, vil jeg benytte regresjonsanalyse av data på flere nivå i analyseverktøyet Stata. Et vesentlig kjennetegn for dataen i analysene, er at den er hierarkisk og på to nivåer; individnivå (nivå 1) og landnivå (nivå 2). Variablene på landnivå er basert på innvandrernes opprinnelsesland, ikke nåværende bostedsland, og det er hensiktsmessig å benytte flernivåanalyse for å analysere effekten av egenskaper ved henholdsvis individene og opprinnelseslandene. Flernivåanalyse skiller seg fra vanlig multivariat regresjonsanalyse (for eksempel OLS) ved at den har feilledd på to eller flere nivå. Modellen tar derfor hensyn til at enheter er gruppert i større enheter, og antar ikke uavhengige enheter innad i disse gruppene, eksempelvis innad i land. Individene innad i samme land vil sannsynligvis være mer like hverandre på grunn av liknende omgivelser, erfaringer, historie og liknende (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 194-196).

Analysen inkluderer variabler på individnivå og landnivå. Flernivåanalyse gjør det mulig å analysere variansen i avhengig variabel med informasjon fra alle nivåene i analysen (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 198). Den avhengige variabelen er derfor en variabel som måler politisk deltakelse blant alle individene i utvalget, og det kontrolleres i tillegg for andre individspesifikke egenskaper. En sentral del av forskningsspørsmålet er forventningen om at individers opprinnelseskultur påvirker politisk deltakelse. Individene klynges derfor på deres opprinnelsesland, ikke deres europeiske bostedsland, fordi det forventes at individer fra samme land sosialiseres gjennom liknende historie, erfaringer, institusjoner og kultur, som følgelig danner deres politiske kultur.

Datasettet er hentet fra European Social Survey (ESS) og Quality of Government (QoG). Nedenfor vil jeg nærmere presentere dataen og redegjøre for, samt operasjonalisere variablene som inkluderes i analysen. I lys av oppgavens problemstilling er det vesentlig å ha informasjon om respondentenes opprinnelsesland. For å gjennomføre flernivåanalyse kombineres data på individnivå og landnivå og gir informasjon om individuell politisk deltakelse og politisk kultur i opprinnelseslandet. I tillegg er det mulig å kontrollere for andre egenskaper på individ- og landnivå som kan påvirke politisk atferd.

Det kan også forventes at politisk kultur påvirker innvandrere på ulike måter. Litteraturen legger vekt på at vedvarende eksponering for ny politisk kultur kan påvirke politisk deltakelse, og det er derfor aktuelt å teste om effekten av opprinnelig politisk kultur svekkes med lengre botid. Det kan også forventes at effekten av politisk kultur påvirkes av innvandringspolitikken i bostedslandet, og det er aktuelt å teste om effekten endres etter hvorvidt bostedslandet er kjennetegnet av integrerings- eller assimileringpolitikk. Analysen inkluderer derfor samspillsledd/interaksjonsledd for å teste om effekten av politisk kultur er forskjellig for ulike innvandrergupper i utvalget. En samspillseffekt kan komme av at en tredje, modererende variabel påvirker sammenhengen mellom avhengig og uavhengig variabel (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 110-111).

Det er ulikt antall observasjoner for opprinnelseslandene, og det varierer fra 5 til 1458 observasjoner for de ulike landene. En fordel med flernivåanalyse er at det ikke er nødvendig å ha samme antall observasjoner for hvert land, og det er dermed ikke nødvendig å vekte modellene på individnivå, statistisk sett (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 203). Populasjonsvekt eller andre vekter i ESS-dataen inkluderes derfor ikke i modellene. Sett at utvalget kun består av innvandrerpulasjonen i landene og ikke den totale populasjonen, vil det heller ikke gi mening å vekte modellene.

4.3 Data

ESS er en akademisk drevet spørreundersøkelse og har vært gjennomført annethvert år mellom 2002 og 2018 i Europa. Spørreundersøkelsen sikter på å kartlegge holdninger, atferd og verdier i europeiske land. For hvert av de deltakende landene er det intervjuet mellom omtrent 500 og 3000 respondenter, og respondenter er et tilfeldig utvalg av personer over 15 år. Dataene inneholder variabler på individnivå og gir informasjon om sosioøkonomiske egenskaper og atferd blant respondentene (ESS, 2020b).

Undersøkelsen er en serie gjentatte tverrsnittsundersøkelser som er representative for hvert land. ESS har spørsmål om respondentenes fødeland, noe som gjør det mulig å identifisere innvandrere, deres opprinnelsesland, nåværende europeisk bostedsland og

botid. I tillegg har man annen relevant informasjon om blant annet kjønn, alder, utdanning, inntekt, sivilstatus, barn, arbeid, statsborgerskap og religion.

ESS-datasettet kombineres med data fra QoG. QoG-instituttet tilhører Universitetet i Gøteborg og forsker på framveksten av, årsaker til og konsekvenser av «good governance» og «quality of government». Datasettet har informasjon om statlige institusjoner over hele verden. Jeg benytter QoGs standarddatasett som inneholder data fra 1946 til 2020 på enhetene land-år. Landene som er inkludert i datasettet er nåværende og tidligere FN-medlemsland som har de facto suverenitet. Datasettet er sammensatt av flere datakilder, slik som World Values Survey (WVS), og inneholder informasjon om kjennetegn ved land, samt aggregert individdata. Variabler som måler landets politiske kultur og gjennomsnittlige deltakelse, BNP per innbygger, demokraihistorie og demokratisk regimetype (QoG, 2020).

Utvalget i hovedanalysen består utelukkende av respondenter i ESS som har svart at de ikke er født i landet de nå bor i. Dette er en begrensning av utvalget som betyr at jeg studerer effekten av politisk kultur på politisk deltakelse for personer som selv har migrert i løpet av livet. Denne gruppen er av særlig interesse fordi den politiske kulturen fra opprinnelseslandet er sosialisert hos innvandrerne før de emigrerer, i tillegg til at de resosialiseres i møte med en ny kultur. Utvalget begrenses videre til personer mellom 15 og 90 år.

I tillegg utelukkes noen land fra ESS-utvalget. Russland, Estland og Ukraina ekskluderes fra analysen fordi landene har svært ulike innvandringsprosesser og innvandrergrupper fra andre europeiske land. Dette skyldes at innvandringsstrømmene og sammensetningen av innvandrere i disse landene er preget av Sovjetunionens kollaps og de påfølgende endrede landegrensene (Aleksynska, 2011, s. 568). I likhet med Aleksynskas utvalg i studien fra 2011, har over 70 prosent av respondenter i utvalget med innvandringsbakgrunn fra Ukraina svart Russland som opprinnelsesland, og det samme gjelder i Estland. Landene blir derfor svært ulike fra de andre europeiske landene. Videre ekskluderes Israel fra utvalget fordi landet også har en veldig ulik innvandringshistorie fra de europeiske landene i etterkant av andre verdenskrig. De resterende 31 europeiske landene som inkluderes i analysen er dermed: Østerrike, Belgia, Bulgaria, Sveits, Kypros, Tsjekkia, Tyskland, Danmark, Spania, Finland, Frankrike, Storbritannia, Hellas, Kroatia, Ungarn, Irland, Island, Italia, Litauen, Luxembourg, Latvia, Montenegro, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Serbia, Sverige, Slovenia, Slovakia og Tyrkia⁴. Analysen inkluderer alle ni rundene med ESS fra 2002 til 2018 og gjør at analysen inkluderer flere land og nyere og rikere data enn tidligere forskning (eksempelvis Aleksynska (2011)).

4.3.1 Avhengig variabel: Politisk deltakelse

Som nevnt forstås politisk deltakelse som politisk aktivitet utover valgdeltakelse. Det kan skje gjennom deltakelse i organisasjoner, politiske partier og liknende. Aktiv politisk deltakelse med mål om å bedre sosiale og politiske utfordringer kan kjennetegnes som

---

⁴ Sammenliknet med Estland, har Litauen og Latvia lavere andel russiske innvandrere, med rundt 50 prosent. For å ha flest antall observasjoner, inkluderes informasjon fra flest mulige europeiske land i analysen. Noen av de post-jugoslaviske landene skiller seg litt fra de vesteuropeiske landene når det kommer til sammensetningen av innvandrerbefolkningen, men dette er relativt sett en liten del av utvalget, og ingen av landene har en andel innvandrere fra opprinnelsesland som utgjør mer enn 1.5 prosent av det totale utvalget.

vedvarende engasjement rettet mot å organisere og uttrykke seg i politiske og sosiale saker (Verba et al., 1995; Vogel & Triandafyllidou, 2005).

ESS gjør det mulig å analysere politisk deltakelse blant respondentene i utvalget. Avhengig variabel dannes på bakgrunn av flere variabler som sier noe om hvorvidt respondentene har deltatt i politiske aktiviteter. Som nevnt kan valgdeltakelse ses som en passiv form for deltakelse og ekskluderes som et mål på politisk deltakelse. ESS har flere variabler for deltakelse i politiske aktiviteter og overensstemmer i stor grad med den overnevnte definisjonen for aktiv politisk deltakelse. Variabler som måler former for politisk deltakelse er: i) å kontakte politikere, ii) deltakelse i et politisk parti eller en aksjonsgruppe, iii) deltakelse i en organisasjon, iv) synlig politisk støtte gjennom kampanjemerker og liknende, v) deltakelse i underskriftskampanje, vi) boikott av visse produkter og vii) deltakelse i lovlige demonstrasjoner. Respondentene blir bedt om å oppgi hvorvidt de har deltatt på disse aktivitetene de siste 12 månedene. De syv variablene måler politisk deltakelse i tråd med definisjonen og egner seg derfor som avhengig variabel i analysen. Samtlige variabler har verdiene 1 (ja) og 2 (nei) for hvorvidt respondenten har deltatt i de ulike aktivitetene. Videre omkodes variablene til dummyvariabler, samt snus til intuitiv retning, hvor høy skår betyr deltakelse, og gis verdiene 0 (nei) og 1 (ja).

Variablene korrelerer sterkt, og ved å benytte Cronbachs alfa og faktoranalyse finner jeg at det er statistisk grunnlag for å slå sammen variablene. Med en verdi på 0.66 for Cronbachs alfa forstås det at 66 prosent av indeksen er reliabel, og 34 prosent av variansen kan skyldes feil. Dette er rett under en grense på 0.7 (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 282), men kan likevel tolkes som tilfredsstillende da det også er teoretisk grunnlag for å slå variablene sammen. Faktoranalyse brukes for å redusere dataen og kan vise mindre sett av underliggende faktorer for å forklare korrelasjonen blant flere variabler. Ved å gjøre en faktoranalyse for de syv variablene, kommer det fram at variablene hovedsakelig lader på én faktor. Faktor 1 har en «eigenvalue» på mer enn 1 og kan tolkes som tilfredsstillende (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 276). En påfølgende «scree»-test gir en grafisk framstilling av dette (se Vedlegg 1). Variablene synes derfor å lade særlig på én faktor og underbygger sammenslåingen av de syv variablene for politisk deltakelse.

De sju variablene slås sammen til en additiv indeks for politisk deltakelse. Samtlige variabler måler ulike former for deltakelse i politiske aktiviteter, men gir samlet sett et mer helhetlig bilde på politisk deltakelse. Dette er i likhet med analysen til Aleksynska (2011), men indeksen skiller seg noe fra forfatterens dikotome avhengige variabel om politisk deltakelse. Denne oppgavens indeks for politisk deltakelse er en kontinuerlig variabel som varierer mellom 0 og 1. Verdien 0 på indeksen indikerer at respondenten ikke har deltatt på noen av de overnevnte aktivitetene, mens verdien 1 indikerer at respondenten har deltatt på alle de overnevnte aktivitetene.

4.3.2 Uavhengig variabel: Politisk kultur

En utfordring i studien er å måle kulturelle forskjeller mellom land. Kulturelle forskjeller er i seg selv ikke observerbare, og det er derfor vesentlig å bruke en uavhengig variabel som utgjør et velegnet mål på politisk kultur (Fernández, 2010, s. 18). Som nevnt kan politisk kultur påvirke politisk deltakelse ved at verdigrunnlag bestemmer hva slags holdninger og handlinger som dominerer i et samfunn. Det er derfor ønskelig med gode

mål som kan si noe om hvilke verdier som råder i hvilke land (Welzel, 2013, s. 58). Det forventes for eksempel at samfunn med verdier som legger til rette for politisk deltakelse har høyere deltakelse. Sett i sammenheng med oppgavens problemstilling forventer jeg at innvandrere fra politiske kulturer preget av høy grad av deltakelse, også deltar mer i landet de innvandrer til. Oppgavens uavhengige variabel for politisk kultur, tar utgangspunkt i Welzel (2013) sin videreutvikling av de kulturelle dimensjonene til Inglehart og Welzel (2005). Særlig fokuseres det på dimensjonen for overlevelsese- og selvrealiseringsverdier og denne legges til grunn for operasjonaliseringen.

Welzel (2013) danner en indeks for frigjørende verdier («Emancipative Values Index» [EVI]) med flere punkter som er mer detaljert enn målet for overlevelsese- versus selvrealiseringsverdier. Indeksen er bedre egnet fordi den i større grad er gjeldende for ikke-vestlige kulturer. Utfordringen med tidligere mål er at disse heller fanger opp samfunnets grad av «vestlighet», uten å ta høyde for kulturelle forskjeller. EVI trekker inn motivasjon, ressurser og handlingsrom, og er faktorer som i større grad kan overføres på tvers av kulturer og ikke kun gjelder for Vesten, og har dermed høy grad av krysskulturell validitet (Welzel, 2013, s. 8).

Den nye indeksen, EVI, bygger på data fra World Values Survey og European Values Study. Ved å kombinere alle rundene med disse datasettene gir det stor dekning av land på verdensbasis. Welzel (2013) slår sammen flere variabler fra datasettene med ulike mål for sekulære og frigjørende verdier ved hjelp av faktoranalyse (i likhet med prosessen beskrevet ovenfor), og EVI blir den sammenlagte indeksen. Indeksen er tilgjengelig i QoG og kodeboken forklarer operasjonaliseringen som borgernes gjennomsnittlige holdninger til skilsmisse, abort, homofili, likestilling, ytringsfrihet og personlig autonomi, blant annet fra religiøse og politiske autoriteter. EVI-skåren blir derfor landsgjennomsnittet på variablene (QoG, 2021, s. 642). Lave verdier på variabelen indikerer samfunn med lave nivåer av sekulære og frigjørende verdier, og høye verdier indikerer høye nivåer av sekulære og frigjørende verdier. Indeksen er en kontinuerlig variabel som varierer mellom minimums- og maksimumsverdiene på henholdsvis 0 og 1 (Welzel, 2013, s. 63). Variabelen varierer lite over tid og majoriteten av landene har kun én observasjon på EVI. Jeg lager derfor en gjennomsnittsvARIABLE for EVI for alle årene. Det nasjonale gjennomsnittet for EVI er en valid representasjon for samfunnenes «center of cultural gravity» (Welzel, 2013, s. 57). Det bygger også på en antakelse om at politisk kultur er stabil og ikke endres markant over tid. EVI er målt på et tidspunkt før respondentene er intervjuet i ESS-rundene. Variabelen inkluderes i analysen som et mål på opprinnelseslandets politiske kultur og gjør det mulig å teste effekten av politisk kultur på politisk deltakelse. Se Vedlegg 2 for full oversikt over EVI-skår i opprinnelseslandene.

4.3.3 Relevante variabler og kontroller

Kontrollvariabler på land- og individnivå inkluderes i analysen. Variablene på landnivå fungerer som kontroller for politisk kultur-variabelen og inkluderes for å isolere effekten av politisk kultur på politisk deltakelse. Variablene på landnivå som inkluderes er BNP per innbygger, demokratihistorie, regimetype og Human Development Index (HDI). I tillegg inkluderes flere bakgrunnsvariabler på individnivå for å kontrollere om det er andre egenskaper ved individene som kan påvirke politisk deltakelse. Variabler for botid, statsborgerskap og MIPEX er innvandringsspesifikke. I tillegg inkluderes

bakgrunnsvariabler for kjønn, alder, utdanning, inntekt, sivilstatus, arbeidsforhold og religion for å kontrollere om andre egenskaper på individnivå påvirker politisk deltakelse.

4.3.3.1 Andre egenskaper ved opprinnelseslandet

En vesentlig utfordring er å unngå at målet for politisk kultur fanger opp andre aspekter ved opprinnelseslandet som potensielt påvirker både politisk kultur og politisk deltakelse (Finseraas et al., 2020). Det er derfor en fordel å inkludere variabler som kan kontrollere for andre egenskaper ved opprinnelseslandet som kan påvirke deltakelse blant innvandrere. Med tanke på at personene har emigrert på ulike tidspunkt, er det vanskelig å kontrollere for landegenskapene som gjaldt da respondentene bodde i opprinnelseslandet. Jeg måler derfor landegenskapene i år 2000. Dette er for å måle kontrollvariablene på et tidspunkt som er før respondentene ble intervjuet. Samtlige landvariabler er uansett stabile uten markant endring fra år til år. Variablene hentes fra QoG-datasettet.

BNP per innbygger: Jeg inkluderer en variabel for BNP per innbygger for år 2000. Variabelen er et estimat av (real) BNP per innbygger i år 2000 og er laget ved å tilregne («impute») missing-verdier for manglende år (QoG, 2021, s. 303-305). Variabelen måler landets totale inntekt delt på antallet innbyggere. Variabelen er kontinuerlig og er målt i amerikanske dollar (USD). Gjennomsnittsverdien for variabelen er 14 027,23 USD, mens maksimumsverdien er 73 121,21 USD. 70 prosent av landene i utvalget har en BNP per innbygger på under 10 000 USD. Fordelingen av variabelen er derfor betydelig venstreskjev fordi noen få land er betydelig rikere enn andre. Denne skjevheten kan gjøre at noen land blir uteliggere og medføre feilaktige koeffisienter i regresjonsanalysen. Variabelen er egnet for å logtransformeres da den har et naturlig nullpunkt uten negative verdier. Ved å logtransformere variabelen blir den mer normalfordelt (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 329). Det kan forventes at land med høye nivåer av frigjørende og sekulære verdier, målt ved EVI, også typisk er land med høyere BNP per innbygger. BNP per innbygger inkluderes derfor for å bedre isolere effekten av politisk kultur.

Demokratihistorie: Demokratihistorie inkluderes som et mål på demokratisk kapital. I likhet med BNP per innbygger er det relevant å kontrollere for demokratisk kapital fordi lav EVI kan kjennetegne land med kortere demokratihistorie, og omvendt. Demokratisk kapital er også korrelert med politisk deltakelse, og politisk kultur-indeksen kan fange opp effekten av demokratisk kapital (Finseraas et al., 2020). Det er aktuelt å kontrollere for demokratihistorie for å se om effekten av politisk kultur består, og kan underbygge at EVI ikke utelukkende fanger opp en forskjell mellom innvandrere fra demokratiske og ikke-demokratiske land.

Variabelen for demokratihistorie bygger på en variabel som måler antall år med landets gjeldende regimetype. Denne omkodes til en variabel for demokratisk kapital ved å regne antall år med gjeldende regime hvis landene er kategorisert som parlamentarisk demokrati, blandet/semi-presidensielt demokrati eller presidensielt demokrati. Dermed får man informasjon om antall år landene har hatt demokratisk styresett fram til år 2000, mens land uten kontinuerlig demokratisk styresett får verdien 0. Det gjør det mulig å kontrollere for et «proxy» for demokratisk kapital. Målet blir en kontinuerlig variabel som varierer mellom 0 og 201 år. Majoriteten av innvandrerne i utvalget har opprinnelse fra land som har kort demokratihistorie, hvorav 45 prosent er fra land med 0 år med demokratisk kapital. Variabelen er derfor venstreskjevfordelt og

logtransformeres, og land med 0 år demokratihistorie har fått verdien 1 før logtransformeringen, slik at de ikke faller ut av analysen.

Demokrati: I likhet med de ovennevnte variablene for landegenskaper er det aktuelt å kontrollere for regimetype i opprinnelseslandet. Derfor inkluderes en variabel for regimetype som måler om land er definert som parlamentarisk demokrati, blandet demokrati, presidensielt demokrati, sivilt diktatur, militærdiktatur eller monarkisk diktatur. Datasettet definerer demokratier basert på om i) utøvende og lovgivende makt er direkte eller indirekte valgt av flertallet, ii) flerpartisystem er lovlig, iii) det de facto eksisterer flere partier utenfor makten, iv) det er flere partier i det lovgivende maktapparatet/parlamentet, og v) sittende maktpersoner ikke har misbrukt makten for å grunnlovsstridig minske lovgivende myndighet eller utvide sin periode (QoG, 2021, s. 154). Variabelen snus og omkodes til en dummyvariabel hvor diktaturene kodes til å ha verdi 0 og demokratiene kodes til å ha verdi 1.

Human Development Index (HDI): HDI inkluderes også som en kontrollvariabel for politisk kultur. HDI gir et mål på lands helhetlige utvikling, ikke utelukkende økonomisk vekst. Variabelen måler flere dimensjoner innenfor menneskelig utvikling knyttet til helse (gjennomsnittlig levetid), kunnskap/utdanning (gjennomsnittlig antall år med utdanning for personer over 25 år og forventet antall år med grunnskoleutdanning) og levestandard (bruttonasjonalinntekt per innbygger⁵). Skårene på de ulike dimensjonene aggregeres til en indeks ved å regne ut det geometriske gjennomsnittet (QoG, 2021, s. 516; United Nations Development Programme [UNDP], u.å.). Variabelen er kontinuerlig og varierer mellom 0 og 1, og lave verdier indikerer lav HDI, mens høye verdier indikerer høy HDI. I likhet med de ovennevnte variablene inkluderes HDI for å isolere effekten av politisk kultur på politisk deltakelse.

4.3.3.2 Innvandringsspesifikke egenskaper

Botid: Det forventes at antall år innvandrere har bodd i landet kan påvirke politisk deltakelse, og dette gjelder naturligvis kun personer som selv har innvandret i løpet av livet og dermed ikke barn av innvandrere. Lengre botid i bostedslandet forventes å øke sjansen for å delta; innvandrere som har bodd i landet i under to år har 32 prosent lavere sjanse for å delta enn innfødte, men sjansen øker ganske raskt, og innvandrere som har en botid på 2 til 5 år har 20 prosent lavere sjanse for å delta. Med en botid på over 20 år blir forskjellene betraktelig mindre mellom innvandrere og innfødte; med kun 4.4 prosent lavere sjanse for å delta. Dersom man sammenlikner de med kortest og lengst botid, kan man se at innvandrere som har bodd i landet i over 20 år har 31.5 prosent større sjanse for politisk deltakelse enn de som har botid kortere enn to år. Botid er betydelig for politisk deltakelse fordi økt eksponering over lengre tid kan føre til tilpasning i det nye samfunnet, samt at individene lærer mer om mulighetene for deltakelse og opparbeider seg et sosialt nettverk (Aleksynska, 2011, s. 571).

Det inkluderes derfor en kategorisk variabel for botid i analysen. De første fire rundene med ESS inkluderte en kategorisk inndeling som ba respondentene svare på hvor mange år det er siden de flyttet til bostedslandet innenfor fem kategorier; i) det siste året, ii) ett til fem år, iii) seks til ti år, iv) elleve til 20 år og v) mer enn 20 år. De fem siste rundene

---

⁵ Bruttonasjonalinntekt regnes som summen av BNP, samt overføringer til og fra utlandet i form av lønn og formueavkastning slik som renter, aksjeutbytte og fortjeneste. Se <https://snl.no/bruttonasjonalinntekt> (sist oppdatert 15. april 2014).

med ESS har bedt respondentene svare hvilket år de først kom til bostedslandet og gir mer detaljert informasjon om botid. Likevel er det ikke mulig å regne seg fram til hvilket år respondentene innvandret for de første fire rundene, og jeg beholder derfor den kategoriske inndelingen og omkoder variabelen for de siste rundene til en samsvarende inndeling med fem kategorier for botid.

Som nevnt kan botid og vedvarende eksponering påvirke effekten av politisk kultur. Botid kan derfor være en mellomliggende variabel mellom opprinnelig politisk kultur og politisk deltakelse. For å teste dette inkluderes botid i et samspillsledd med EVI for å teste om effekten av opprinnelseslandets politiske kultur blir mindre for innvandrere som har bodd lengre i det europeiske bostedslandet.

Statsborgerskap: Det kan forventes at det er høy korrelasjon mellom statsborger og botid. Dette er fordi man kan anta at personer som har lang botid i et land oftere har fått status som statsborger i landet. På denne måten kan botid også fungere som et mål på statsborgerskap, fordi det kan forventes at majoriteten av respondentene som har bodd i det nye bostedslandet i mer enn 20 år har statsborgerskap. Likevel er det nesten 25 prosent av utvalget som ikke har statsborgerskap i det nye bostedslandet, og en variabel som måler hvorvidt man er statsborger inkluderes som en kontrollvariabel.

Samtidig kan statsborgerskap i seg selv ha en viktig påvirkning på politisk deltakelse. Naturalisering er en prosess hvor innvandrere får statsborgerskap i et land som ikke er deres opprinnelsesland. Det stilles krav til blant annet språk, arbeidsforhold, motivasjon og integreringspotensiale både når det kommer til å søke og få innvilget statsborgerskap. Det er usikkert hvorvidt prosessen og kravene fremmer eller svekker politisk integrering blant innvandrere, som igjen kan komme til syne gjennom politisk deltakelse. Statsborgerskap kan være en pådriver for politisk deltakelse og kan fremme prosessen hvor innvandrere med å bli en integrert og aktiv samfunnsborger som gir langvarig politisk deltakelse. På den annen side, kan innvandrere bli demotivert og frakoblet fra politiske prosesser dersom de ikke innvilges statsborgerskap grunnet høye krav. Disse effektene kan også vedvare i flere år, og kan hindre politisk integrering (Heinmueller et al., 2015; Gropas, 2008). Det er derfor interessant å studere effekten av statsborgerskap blant innvandrerne i utvalget.

MIPEX: Som nevnt er det utviklet en indeks med mål om å sammenlikne de politiske rammeverkene som påvirker innvandringspolitikk i europeisk kontekst. Indeksen for Migrant Integration Policy Index (MIPEX) fungerer også som et verktøy for å overvåke og evaluere i hvilken grad de europeiske landene overholder EUs integreringsprinsipper (Scholten & Penninx, 2016, s. 103).

MIPEX danner en skår basert på 167 indikatorer. Indikatorene gir et helhetlig bilde på muligheter og begrensninger for innvandreres deltakelse i de europeiske bostedslandene, og evaluerer innvandringspolitikken i de respektive landene. Indeksen ser på landenes politikk innenfor arbeidsmarkedet, utdanning, politisk deltakelse, familiegjenforening, helse, oppholdstillatelse og antidiskriminering, og innvandrernes relasjon til disse (Huddleston et al., 2015, s. 6-7). Den varierer mellom 0 og 100, hvor 0 indikerer at politikken og -tiltakene er kritisk ufordelaktig («critically unfavourable»), mens en skår mellom 80 og 100 indikerer at disse er fordelaktig («favourable») for innvandrere i bostedslandet. Lav skår kan kjennetegnes ved innvandrere møter flere hindringer enn den øvrige befolkningen når det kommer til økonomisk, sosialt og demokratisk involvering, og kan kjennetegne assimilering. Hindringene blir gjerne større i land med få innvandrere og holdninger mot innvandrere, for eksempel i Baltikum, Sentral- og Sørøst-

Europa med en gjennomsnittlig MIPEX-skår på 41 av 100. Vesteuropeiske land med lang innvandringshistorie og høyere velstandsnivå har en gjennomsnittlig skår på 60 av 100, og har i større grad politikk som fremmer like rettigheter og muligheter for innvandrere, og er tegn på integreringspolitikk (Huddleston et al., 2015, s. 9). Når det kommer til politisk deltakelse, har innvandrere i Vest-Europa generelt mer stemmerett (for eksempel i lokale valg), sterkere høringsinstanser, mer støtte til innvandrersorganisasjoner og mer imøtekommende myndigheter. Sentral- og Sørøst-Europa har oftere utelukket politisk deltakelse fra sine integreringsstrategier, da dette ofte forbeholdes statsborgere (Huddleston et al., 2015, s. 42).

Det er derfor interessant å inndele bostedslandene i utvalget basert på deres MIPEX-skår. Indeksen er spesielt relevant fordi den også tar høyde for landenes politikk rettet mot innvandreres politiske deltakelse. Ved å inndele innvandrerne i utvalget basert på europeisk bostedsland, kan det gi en pekepinn på om land med mer inkluderende integreringspolitikk har en effekt på politisk deltakelse. Land med høyere MIPEX-skår har mål at innvandrere kan ivareta, dyrke og videreføre sin opprinnelige kultur, mens lavere skår kan kjennetegnes av assimilering hvor innvandrere skal bli mest lik den øvrige befolkningen. Jeg inkluderer en dummyvariabel som deler utvalget basert på MIPEX-skår, hvor 0 indikerer at innvandrere er bosatt i land som er kjennetegnet av en skår på 45 eller lavere («Halfway favourable» til «Critically unfavourable») og 1 indikerer land med en skår på 46 eller høyere («Halfway favourable» til «Favourable»)⁶ (Huddleston et al., 2015, s. 9). Se Vedlegg 3 for full oversikt over MIPEX-skårer for de europeiske bostedlandene. Dummyvariabelen inkluderes i et samspillsledd med politisk kultur.

Andre bakgrunnsvariabler for kjønn (Welch, 1977; Wu & Wang, 2007), alder og utdanning (Alesina & La Ferrara, 2000), subjektiv vurdering av egen inntekt (Verba et al., 1995), sivilstatus (Kosic, 2007), arbeidsforhold (Dustmann, 1996) og religiøsitet (Aleksynska, 2011) inkluderes i analysen. Se Vedlegg 4 for redegjørelse og operasjonalisering av disse. Variablene inkluderes i analysene og Tabell 1 viser deskriptiv statistikk for variablene på individ- og landnivå.

---

⁶ Serbia og Montenegro har ikke en MIPEX-skår, og kodes derfor som «missing». Observasjonene fra disse landene faller derfor ut av den deskriptive statistikken.

Tabell 1: Deskriptiv statistikk

Variabel	N	Gj.snitt	Std.avvik.	Min	Max
Politisk deltakelse (indeks)	21067	0.116	0.181	0	1
Politisk kultur (EVI)	21067	0.424	0.081	0.216	0.640
Landegenskaper					
BNP per innbygger i år 2000 (log)	21067	9.276	0.910	5.977	10.955
HDI i år 2000	21067	0.741	0.117	0.292	0.915
Demokratihistorie i år 2000 (log)	21067	2.491	1.745	0	5.308
Demokrati (0=Diktatur)	21067			0	1
MIPEX (0=Lav skår/≥46)	20884		0.361	0	1
Bakgrunnsvariabler					
Botid	21067				
<i>Det siste året</i>	592		0.165	0	1
<i>1-5 år</i>	2593		0.329	0	1
<i>6-10 år</i>	3027		0.351	0	1
<i>11-20 år</i>	4962		0.424	0	1
<i>Mer enn 20 år</i>	9893		0.499	0	1
Statsborger (0=Nei, 1=Ja)	21067		0.499	0	1
Kvinne (0=Mann)	21067		0.499	0	1
Aldersgruppe	21067				
<i><30 år</i>	3751		0.383	0	1
<i>30-39 år</i>	5058		0.427	0	1
<i>40-50 år</i>	4758		0.418	0	1
<i>51-63 år</i>	4362		0.405	0	1
<i>Pensjonist/>65 år</i>	3138		0.356	0	1
Utdanning	21067	12.984	4.366	0	30
Arbeidsledig (0=Annet, 1=Ja)	21067		0.292	0	1
Betalt jobb (0= Annet, 1=Ja)	21067		0.496	0	1
Gift (0=Annet, 1=Ja)	21067		0.284	0	1
Skilt (0=Annet, 1=Ja)	21067		0.498	0	1
Subjektiv inntekt	21067	2.941	0.885	1	4
Religiøsitet	21067	5.315	3.128	0	10
Gjennomsnitt for dummyvariabler er fjernet.					

Tabell 2 viser resultater fra flernivåanalyser for de fire hovedmodellene. En nedenfra-opp-tilnærming brukes for å stegvis videreutvikle modellene fra nullmodell («interecept only model») til endelig modell (Hox, 2010, s. 56). Steg én går ut på å først analysere nullmodellen for å se hvor mye av variansen i den avhengige variabelen, politisk deltakelse, som forklares av individ- og landnivå. Ved å regne ut «intraclass correlation coefficient» (ICC) kan man se hvor mye av variansen som befinner seg på nivå 2. ICC for nullmodellen er 0.066, og kan tolkes som at 6.6 prosent av variansen i politisk deltakelse kan forklares på landnivå, mens 93.4 prosent kan forklares på individnivå. ICC er større enn 5 prosent for nullmodellen og burde det ikke ignoreres, og det vil være hensiktsmessig med en flernivåanalyse (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 203).

Modell 1 er en videreutvikling av nullmodellene og inkluderer kontrollvariabler på individnivå. Steg to innebærer å inkludere kontrollvariabler på det laveste nivået (Hox, 2010, s. 56). Flere individvariabler er signifikante, og samtlige botidsvariabler har en signifikant positiv effekt på politisk deltakelse. Ved å se de kategoriske variablene for botidsvariabelen opp mot referansekategorien («Innvandret det siste året»), ser man større koeffisienter for hver enhets økning i variabelen, og det kan tolkes som at økning i botid har en positiv effekt på politisk deltakelse som er signifikant. Sett opp mot referansekategorien kan botid på mer enn 20 år ha en effekt på .081 på indeksen for politisk deltakelse. Med tanke på at variabelen for politisk deltakelse varierer mellom 0 og 1, kan effekten sies å være relativ sterk. I tillegg er kjønnsvariabelen signifikant og negativ og betyr at kvinner har lavere politisk deltakelse enn referansekategorien (menn), med en effekt på -.007. Aldersvariabelen er også kategorisk inndelt med «<30 år» som referansekategori. Ved å inkludere dummyvariabler for alderskategoriene, kan man se at individer mellom 30 og 39 år er signifikant mindre politisk deltakende enn referansekategorien, med en effekt på -.011. Den negative effekten svekkes for hver enhets økning i alder, og kan tolkes som at individer mellom 40 og 50 år og 51 og 63 år deltar mer enn personer mellom 30 og 39 år, sett opp mot referansekategorien. Effektene er dog ikke statistisk signifikante. For pensjonister og personer over 65 år, ser man en signifikant sterkere negativ effekt. Det kan derfor tolkes som at pensjonister har lavest politisk deltakelse av gruppene, sammenliknet med personer under 30 år.

Utdanning har også positiv signifikant effekt på politisk deltakelse. Én enhets økning i utdanningsvariabelen tolkes som ett år mer fullført fulltidsutdanning, og gir en effekt på .009 på politisk deltakelse-indeksen mellom 0 og 1. Det forstås derfor som at høyere utdanning bidrar til økt politisk deltakelse. Videre viser også tabellen en signifikant negativ effekt på -.001 for religiøsitet, og kan tolkes som at én enhets økning på skalaen for religiøsitet (0 til 10) gir en nedgang i politisk deltakelse. Statsborgerskap har en signifikant positiv effekt på politisk deltakelse, og kan tolkes som at å gå fra å ikke være statsborger (0) til å være statsborger (1) gir en effekt på 0.016 på avhengig variabel. Gifte personer ser ut til å delta mindre politisk enn personer som har oppgitt en annen sivilstatus, og har en negativ effekt på -.010. Den siste individvariabelen som har signifikant effekt på politisk deltakelse, er subjektiv vurdering av egen inntekt. Variabelen har en positiv effekt på .003 og kan tolkes som at én enhets økning i skalaen som måler subjektiv vurdering av egen inntekt fra vanskelig til mer komfortabel inntektssituasjon (1 til 4), påvirker politisk deltakelse positivt.

Tabell 2: Flernivåanalyse

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4 (beta)
Konstantledd	-0.054*** (0.012)	-0.132*** (0.018)	-0.128*** (0.037)	-0.220*** (0.074)
Politisk kultur (EVI)		0.185*** (0.032)	0.110** (0.049)	0.048** (0.021)
Nivå 1				
Botid («Innvandret det siste året» som ref.)				
1-5 år	0.015* (0.008)	0.015* (0.008)	0.015** (0.008)	0.084** (0.042)
6-10 år	0.035*** (0.008)	0.036*** (0.008)	0.036*** (0.008)	0.197*** (0.042)
11-20 år	0.054*** (0.008)	0.055*** (0.008)	0.055*** (0.008)	0.298*** (0.041)
Mer enn 20 år	0.081*** (0.008)	0.080*** (0.008)	0.080*** (0.008)	0.438*** (0.042)
Kvinne	-0.007*** (0.002)	-0.008*** (0.002)	-0.007*** (0.002)	-0.040*** (0.013)
Aldersgruppe (<30 år som ref.)				
30-39 år	-0.011*** (0.004)	-0.011*** (0.004)	-0.012*** (0.004)	-0.063*** (0.021)
40-50 år	-0.007 (0.004)	-0.007* (0.004)	-0.007* (0.004)	-0.039* (0.023)
51-63 år	-0.002 (0.005)	-0.003 (0.005)	-0.003 (0.005)	-0.016 (0.025)
Pensjonist/>65 år	-0.024*** (0.005)	-0.025*** (0.005)	-0.025*** (0.006)	-0.134*** (0.028)
Utdanning	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)	0.219*** (0.007)
Religiøsitet	-0.001** (0.000)	-0.001* (0.000)	-0.001* (0.000)	-0.012* (0.007)
Statsborger	0.016*** (0.003)	0.017*** (0.003)	0.017*** (0.003)	0.093*** (0.016)
Arbeidsledig	0.004 (0.005)	0.004 (0.005)	0.004 (0.005)	0.021 (0.025)
Betalt jobb	0.004 (0.003)	0.003 (0.003)	0.004 (0.003)	0.019 (0.016)
Gift	-0.010*** (0.003)	-0.009*** (0.003)	-0.009*** (0.003)	-0.050*** (0.017)
Skilt	-0.001 (0.005)	-0.001 (0.005)	-0.001 (0.005)	-0.004 (0.026)
Subjektiv inntekt	0.003* (0.001)	0.002 (0.001)	0.002 (0.001)	0.010 (0.008)

Tabell 2 (fortsettelse)**Nivå 2**

BNP per innbygger (log)			0.009 (0.007)	0.054 (0.043)
HDI			-0.087 (0.058)	-0.064 (0.042)
Demokratihistorie (log)			0.013*** (0.003)	0.121*** (0.032)
Demokrati			-0.030*** (0.010)	-0.162*** (0.056)
Variasjon				
Individnivå	0.028 (0.000)	0.028 (0.000)	0.028 (0.000)	0.009 (0.002)
Landnivå	0.001 (0.000)	0.000 (0.000)	0.000 (0.000)	0.820 (0.008)
ICC	0.025 (0.005)	0.015 (0.003)	0.010 (0.003)	0.010 (0.003)
N	21067	21067	21067	21067
Landgrupper	95	95	95	95

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$ Standardfeil i parentes. Alle modellene inkluderer faste effekter på bostedsland og ESS-runde.

I Modell 2 inkluderes uavhengig variabel for politisk kultur og har en positiv og signifikant effekt på .185 på politisk deltakelse. Det tolkes som at én enhets økning i EVI-skalaen (0 til 1) bidrar til økt politisk deltakelse, og at personer fra land med høyere nivåer av sekulære og frigjørende verdier deltar mer i politiske aktiviteter slik som i organisasjoner, partier, kampanjer og liknende. Videre viser Modell 2 at de fleste koeffisientene til individvariablene er relativt like, men effektene for noen av variablene er litt sterkere. Effekten av kontrollvariabelen for gifte og inntekt er litt svekket, hvor førstnevnte endres fra -.010 til -.009, men forblir signifikant. Effekten av inntektsvariabelen synker fra .003 til .002 og er ikke signifikant i Modell 2. Øvrige kontrollvariabler beholder samme signifikansnivå fra Modell 1, men aldersgruppen for 40 til 50 år blir også signifikant med en negativ effekt på -.007.

Modell 3 inkluderer kontrollvariabler på landnivå, og er den mest komplekse modellen. Effektene er relativt like som tidligere modeller, men effekten av politisk kultur svekkes til .110, dog fortsatt signifikant. I tillegg er to av landvariablene signifikante, og demokratihistorie har en positiv effekt på .013. Variabelen er logtransformert og må derfor tolkes annerledes. Det kan derfor tolkes som at én prosent endring i demokratihistorie har en økning på .013 enheter i indeksen for politisk deltakelse. Ved å dividere koeffisienten på 100 (.013/100) kan man beregne effekten av demokratihistorie på politisk deltakelse, og tolkes som at politisk deltakelse øker med .0001 når demokratihistorie øker med én prosent. Innvandrere fra land med lengre demokratihistorie har høyere politisk deltakelse. Dummyvariabelen for demokrati er også signifikant; én enhets økning (fra «Diktatur» til «Demokrati») har en negativ effekt på -.030. Det betyr at innvandrere fra demokratier har mindre politisk deltakelse enn innvandrere fra diktaturer. Politisk kultur har sterk og signifikant effekt på politisk

deltakelse, selv når samtlige landegenskaper kontrolleres for (se Vedlegg 4 for stegvis modell).

I Modell 4 inkluderes standardiserte koeffisienter og gjør det mulig å tolke variablenes relative betydning. Med tanke på at variablene er målt på ulike skalaer, er det fordelaktig å standardisere dem for å se hvilke som best kan forklare politisk deltakelse.

Kontinuerlige variabler kan standardiseres og både avhengig variabel og de kontinuerlige uavhengige variablene standardiseres derfor for å sammenlikne de relative effektene. Koeffisientene varierer mellom -1 og 1, hvor variabelen med den høyeste koeffisienten har størst forklaringskraft (Midtbø, 2012, s. 125). I denne modellen er det tydelig at effekten av opprinnelseslandets politiske kultur er svekket, og effekten kan tolkes som at ett ekstra standardavvik i politisk kultur resulterer i .048 standardavvik ekstra i politisk deltakelse. Det kan imidlertid se ut til at andre egenskaper ved opprinnelseslandet har en sterkere effekt, og demokratihistorie har en endring på .121 i politisk deltakelse for ett ekstra standardavvik. Samtlige botidsvariabler er positive og signifikante, og særlig botid over 20 år har en veldig sterk effekt målt opp mot referanse-kategorien («Innvandret det siste året»), med en effekt på .438 for ett ekstra standardavvik. Også utdanning har en sterk effekt på .219, og utfra den standardiserte modellen kan det tolkes som at botid og utdanning har relativt sett sterkest forklaringskraft på politisk deltakelse. Ytterligere diskusjon av modellenes resultater vil inngå i neste kapittel.

ICC synker for de mer komplekse modellene. Nullmodellen hadde ICC på .066, men denne synker når variabler på individ- og landnivå inkluderes i modellene. Modell 1 har en ICC på .025, Modell 2 på .015 og Modell 3 på .010. Modell 3 er den mest sentrale modellen i oppgaven med tanke på forskningsspørsmålet, og med en såpass lav ICC kan det tolkes som at politisk kultur og de andre egenskapene ved opprinnelseslandet forklarer kun én prosent av variasjonen i politisk deltakelse, mens individspesifikke egenskaper forklarer rundt 99 prosent.

5.2 Samspillseffekter

Tabell 3 inkluderer tre tilleggsanalyser. Modell 5 studerer forholdet mellom politisk kultur og botid. Det kan forventes at politisk kultur fra opprinnelseslandet svekkes for innvandrere som har bodd lengre i det nye bostedslandet. Lang botid indikerer at det er lang tid siden innvandrerem emigrerte fra opprinnelseslandet, og det kan dermed svekke betydningen av politisk kultur. Det kan ha gått lang tid siden personene ble sosialisert med den politiske kulturen i opprinnelseslandet og betydningen av denne kan avta over tid. Innvandreres opprinnelseskultur kan også svekkes som følge av påvirkning fra det nye landets politiske kultur og de kan oppleve en resosialisering. En svekket betydning av opprinnelseslandets kultur kan være et tegn på sosial integrering i det nye bostedslandet. For å teste dette, inkluderes et samspillsledd mellom botid og politisk kultur. Botidsvariabelen sentreres slik at variabelens nullverdi indikerer kategorien «Botid 6-10 år», og gjør det lettere å tolke variablene i modellen.

Effekten av kontrollvariablene er relativt faste slik i de tidligere modellene, men variablene som inngår i samspillsleddet må tolkes annerledes. Politisk kultur-variabelen er statistisk signifikant og kan tolkes som at innvandrere som har verdi 0 på botid (her: botid mellom 6 og 10 år), predikeres å ha høyere politisk deltakelse, med en effekt på .139 for én enhets økning i politisk kultur-variabelen. Den sentrerte botidsvariabelen tolkes som predikert deltakelse for personer som har opprinnelse fra land med verdi 0 på

politisk kultur-variabelen. Predikert politisk deltakelse har en effekt på .024 for én enhets økning i botid. Samspillsleddet er ikke statistisk signifikant, men kan si noe om politisk kultur øker eller svekkes med botid. Det negative fortegnet kan likevel indikere en forventet sammenheng og kan tolkes som at effekten av politisk kultur på politisk deltakelse blir svekket med lengre botid.

Kjennetegn ved bostedslandet kan påvirke innvandreres politiske deltakelse, og MIPEX-variabelen inkluderes i Modell 6 for å teste betydningen av ulik innvandringspolitikk. Variabelen skiller altså mellom land kjennetegnet av høy og lav MIPEX-skår, hvor 0 indikerer lav MIPEX-skår og kjennetegnet av assimileringpolitikk. Høy verdi indikerer land som har multikulturell integreringspolitikk som fremmer deltakelse og kulturelt mangfold. MIPEX inkluderes i et samspillsledd med variabelen for politisk kultur og har en sterk positiv og signifikant effekt på politisk deltakelse. Det kan tolkes som at effekten av politisk kultur på politisk deltakelse øker med .195 for innvandrere som bor i land kjennetegnet av høy MIPEX-skår. Det ser altså ut til at predikert politisk deltakelse øker med EVI for innvandrere som bosetter seg i land med multikulturell integreringspolitikk, og kan være et tegn på at slik politikk bevarer betydningen av opprinnelseslandets kultur. Effekten av MIPEX-variabelen (-.039) viser at politisk deltakelse synker for innvandrere som er bosatt i land med multikulturell integreringspolitikk (MIPEX=1) og innvandrere som har opprinnelse fra land med verdi 0 på EVI. Denne er dog ikke signifikant, og kan tyde på at integreringspolitikk ikke har en effekt for innvandrere fra land med lavt nivå av frigjørende og sekulære verdier. Effekten av politisk kultur-variabelen (-.065) viser hvor mye predikert deltakelse endres for innvandrere som har opprinnelse fra land med høy EVI og som er bosatt i land med lav MIPEX-skår. Det kan tyde på at effekten av politisk kultur på politisk deltakelse forsvinner, selv for innvandrere fra land med høy EVI, når disse bosetter seg i land som kjennetegnes av assimileringpolitikk og ikke fremmer kulturelt mangfold. Assimileringspolitikk ser ut til å fjerne betydningen av innvandreres opprinnelige politisk kultur, mens integreringspolitikk bevarer betydningen av kultur.

Tabell 3: Analyser med samspillsledd og barn av innvandrere

	Samspill		Barn av innvandrere	
	Modell 5 Botid*EVI	Modell 6 MIPEX*EVI	Modell 7 Politisk deltakelse	Modell 8 Valgdeltakelse (Logit)
Konstantledd	-0.103*** (0.037)	-0.104** (0.052)	-0.047 (0.091)	-7.087*** (1.054)
Politisk kultur (EVI)	0.139*** (0.051)	-0.065 (0.072)	-0.026 (0.114)	-1.058 (1.349)
Botid (Sentrert)	0.024*** (0.006)			
Botid*EVI	-0.008 (0.013)			
MIPEX		-0.039 (0.041)		
MIPEX*EVI		0.195*** (0.061)		
Nivå 1				
Botid («Innvandret det siste året» som ref.)				
1-5 år		0.016** (0.008)		
6-10 år		0.036*** (0.008)		
11-20 år		0.055*** (0.008)		
Mer enn 20 år		0.080*** (0.008)		
Kvinne	-0.007*** (0.002)	-0.007*** (0.002)	-0.001 (0.006)	0.039 (0.087)
Aldersgruppe (<30 år som ref.)				
30-39 år	-0.011*** (0.004)	-0.012*** (0.004)	-0.008 (0.009)	0.384*** (0.126)
40-50 år	-0.007 (0.004)	-0.008* (0.004)	0.014 (0.010)	1.011*** (0.141)
51-63 år	-0.002 (0.004)	-0.003 (0.005)	0.031*** (0.010)	1.870*** (0.165)
Pensjonist/>65 år	-0.023*** (0.005)	-0.025*** (0.005)	-0.004 (0.012)	2.289*** (0.191)
Utdanning	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)	0.011*** (0.001)	0.092*** (0.013)
Religiøsitet	-0.001* (0.000)	-0.001** (0.000)	-0.000 (0.001)	0.004 (0.015)
Statsborger	0.017*** (0.003)	0.018*** (0.003)	0.033*** (0.009)	3.684*** (0.267)
Arbeidsledig	0.004 (0.005)	0.003 (0.005)	(0.011) -0.004	-0.183 (0.155)
Betalt jobb	0.004	0.003	(0.007)	0.309***

Tabell 3 (fortsettelse)

	(0.003)	(0.003)	-0.001	(0.111)
Gift	-0.009***	-0.010***	(0.008)	0.200*
	(0.003)	(0.003)	0.001	(0.112)
Skilt	-0.001	-0.001	(0.012)	0.089
	(0.005)	(0.005)	0.005	(0.171)
Subjektiv inntekt	0.002	0.002	(0.004)	0.261***
	(0.001)	(0.001)	(0.011)	(0.057)
Nivå 2				
BNP per innbygger (log)	0.011	0.012	0.003	0.326*
	(0.007)	(0.007)	(0.019)	(0.197)
HDI	-0.095	-0.108*	0.002	-2.275
	(0.058)	(0.058)	(0.143)	(1.507)
Demokratihistorie (log)	0.010***	0.012***	0.009	0.098
	(0.003)	(0.003)	(0.008)	(0.081)
Regimetype	-0.008***	-0.028***	-0.035	-0.140
	(0.003)	(0.010)	(0.023)	(0.240)
Variasjon				
Individnivå	0.028	0.028	0.032	
	(0.000)	(0.000)	(0.001)	
Landnivå	0.000	0.000	0.001	0.015
	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.028)
ICC	0.011	0.010	0.019	0.005
	(0.003)	(0.003)	(0.011)	(0.009)
N	21067	20884	4385	3728
Landgrupper	95	95	85	80

*** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$ Standardfeil i parentes. Alle modellene inkluderer faste effekter på bostedsland og ESS-runde. Variabel for botid ekskluderes i de siste modellene da utvalget består av personer som er født i landet⁷.

5.3 Deltakelse blant barn av innvandrere

De siste modellene i Tabell 4 analyserer forholdet mellom politisk kultur og politisk deltakelse for barn av innvandrere. Utvalget er her begrenset til personer som er født i et europeisk land og har to utenlandsfødte foreldre. I likhet med hovedanalysen, kombineres ESS- og QoG-datasettene for informasjon om politisk kultur fra morens opprinnelsesland⁸, samt landegenskaper fra opprinnelseslandet. Også her utelukkes Israel, Estland, Russland og Ukraina fra utvalget på bakgrunn av de overnevnte grunnene. Fordi utvalget består av barn av innvandrere, har en overvekt av respondentene i utvalget stemmerett i det europeiske landet de ble født i. Ca. 82 prosent av utvalget har stemmerett, mens 18 prosent ikke er kvalifisert til å stemme. Det inkluderes også en modell med valgdeltakelse som dikotom avhengig variabel for å

⁷ Det er likevel ikke gitt at barn av innvandrere som er født i landet de bor i har stemmerett. Derfor inkluderes statsborgerskap som kontrollvariabel for den tredje og fjerde modellen.

⁸ Politisk kultur kobles på morens opprinnelsesland for enkelthets skyld, med tanke på at det kan være sikrere å vite hvem som er mor til barnet. Det bygger ikke på en antakelse om at mors kultur er mer dominerende enn fars kultur i sosialiseringprosesser.

studere hvorvidt politisk kultur påvirker valgdeltakelse blant barn av innvandrere, og benytter logistisk flernivåanalyse (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017, s. 209).

Det er interessant å studere om politisk deltakelse blant barn av innvandrere påvirkes av foreldrenes opprinnelseskultur. Foreldre overfører kulturelle normer til sine barn, men det synes å være en sterk assimileringssprosess som foregår over generasjoner og påvirker politisk atferd. Barn av innvandrere påvirkes av familien, men også av institusjoner i landet de er født og oppvokst i (Finseraas et al., 2020). Flere barn deltar mer i politikken i landene de bor i og beveger seg mer bort fra foreldrenes opprinnelige politiske kultur. Likevel kan deres nivå av politisk deltakelse begrenses av faktorer slik som lavere utdanningsnivå, sosioøkonomiske forhold og diskriminering (Herzog-Punzenberger et al., 2012, s. 205).

Modell 7 ser på forholdet mellom politisk deltakelse og foreldrenes opprinnelige politiske kultur. Politisk kultur-variabelen har en ikke-signifikant negativ effekt på $-.014$. Det kan tolkes som at barn av innvandrere ikke påvirkes av foreldrenes (her: morens) opprinnelseskultur når det kommer til politisk deltakelse, og det synes som at effekten av kultur forsvinner etter én generasjon. Ingen av variablene for andre landegenskaper knyttet til demokratihistorie, økonomi og utvikling er heller signifikante. Utdanning har en positiv signifikant effekt på $.011$ og kan tolkes som at én enhets økning i antall år med utdanning øker sjansen for politisk deltakelse blant barn av innvandrere. Modellen viser også at personer mellom 51 og 63 år har en signifikant positiv effekt på deltakelse, sammenliknet med personer under 30 år (referansegruppen). Statsborgerskap har en positiv signifikant effekt på $.033$ på politisk deltakelse, og kan tolkes som at barn av innvandrere som har statsborgerskap, deltar mer enn de som ikke har statsborgerskap.

Den siste modellen i Tabell 3 måler valgdeltakelse blant barn av innvandrere. Effekten av politisk kultur er heller ikke signifikant i denne modellen. Flere individvariabler er signifikante, men jeg tolker kun fortegnene i den logistiske modellen. Samtlige alderskategorier har en positiv effekt sammenliknet med referansekategori, og sjansen for valgdeltakelse øker med alder. Utdanning har også en signifikant sammenheng med valgdeltakelse, og kan tyde på at flere år med utdanning øker sjansen for å stemme ved valg. I tillegg blir flere variabler for sosioøkonomiske forhold signifikante, og kan tolkes som at personer i betalt jobb har høyere sjanse for valgdeltakelse blant barn av innvandrere. Gifte personer, mer positiv subjektiv vurdering av inntekt og statsborgerskap synes også å øke sjansen for å stemme ved valg.

6 Diskusjon

Funnene i analysen indikerer at det er en sammenheng mellom opprinnelig politisk kultur og politisk deltakelse blant innvandrere. Sammenhengene som kommer fram i analysen er interessant diskutere i lys av sosialisering- og resosialiseringsteori. I denne delen av oppgaven vil jeg diskutere modellenes resultater opp mot hypotesenes overordnede forventninger: (H1) kjennetegn ved opprinnelseslandet har en påvirkning på deltakelse, (H2 og H3) kjennetegn ved innvandrere og bostedslandet har en påvirkning på deltakelse og (H4) barn av innvandrere påvirkes ikke av foreldrenes opprinnelseskultur.

6.1 Egenskaper ved opprinnelseslandet

Analysene viser en tydelig positiv og signifikant sammenheng mellom politisk kultur og politisk deltakelse. Resultatene i Tabell 2 viser at politisk kultur fra innvandreres opprinnelsesland har sterk effekt på politisk deltakelse, selv når det kontrolleres for relevante variabler på individ- og landnivå. Det kan tyde på at kulturen innvandrere er sosialiseres i og vokser opp med, er avgjørende for politisk atferd senere i livet. Den prosessen som skjer i politisk sosialisering lærer individet sosiale mønstre i relasjon til posisjoner og aktører i samfunnet (Sapiro, 2014, s. 3). Gitt at individer sosialiseres gjennom erfaringer og sosialiseringsaktører, og selv om erfaringene ikke er direkte politiske, kan de ha underliggende politiske konsekvenser. For eksempel kan ikke-politiske autoritetsmønstre i ulike situasjoner påvirke individets holdninger mot politisk autoritet senere i livet, blant annet i kontekst av familie, skole og jobb. Individer kan også påvirkes av eksplisitte politiske holdninger som sosialiseringsagenter uttrykker overfor individet (Almond & Verba, 1963, s. 323-324). Samtidig opplever individer en sosialiseringssprosess hvor de også omfavner de institusjonene og verdiene som gjelder i samfunnet de vokser opp i (Welzel, 2013, s. 132). Samfunn med høy EVI kjennetegnes blant annet av høy grad av politisk deltakelse blant samfunnsmedlemmene, og sosialiseringssprossene i slike samfunn kan påvirke politisk atferd og deltakelse. Sammenhengen mellom politisk kultur og politisk deltakelse kan derfor tolkes som at politisk sosialisering har en vedvarende effekt, og opprettholdes også etter at individene flytter til et nytt land. Det bygger på antakelsen om at de sosiale og politiske erfaringene betinger den læringen som også tilegnes senere i livet, hvor individer gjerne avviser holdninger som er inkonsekvente med tidligere læring (White et al., 2008, s. 269-270). Innvandrere beholder en del av de sosialiserte verdiene i møte med en ny kultur.

Opprinnelse fra land med lang demokratihistorie og demokratisk styresett kan også påvirke politisk deltakelse. Det er interessant at effekten av politisk kultur ikke forsvinner, dog er noe svekket, når det inkluderes kontrollvariabler for demokrati. Det kan tyde på at variabelen for politisk kultur ikke utelukkende fanger opp egenskaper ved demokratier og en såkalt «vestlighet» ved opprinnelseslandene. Effekten av demokratihistorie er likevel gjeldende, og kan tyde på at innvandrere som har opprinnelse fra land med lengre demokratihistorie har mer politisk deltakelse. Denne sammenhengen er forventet, da demokratisk kapital er korrelert med politisk deltakelse (Finseraas et al., 2020). Det er også i tråd med politisk sosialisering, fordi demokratiske institusjoner i seg selv kan forstås som sosialiseringsagenter. Individer kan formes etter

daglig eksponering av institusjonene og følgelig forme en deltakende politisk kultur (Voicu, 2014, s. 616). Demokrati i opprinnelseslandet kan medføre høyere grad av politisk kunnskap, interesse og evner som kan fremme deltakelse (Wass et al., 2015, s. 411).

Samtidig viser analysen at demokratisk styresett (dummy) har en negativ effekt på politisk deltakelse - et tilsynelatende overraskende funn. Med en negativ effekt på -.030 kan det tolkes som at innvandrere fra land med demokratisk styresett har lavere politisk deltakelse, og kan virke motstridende sett opp mot den positive sammenhengen mellom EVI, demokratihistorie og politisk deltakelse. En mulig forklaring kan være at innvandrere fra demokratiske land i større grad er arbeidsinnvandrere som har kortsiktige planer om å bli boende i landet, og derfor ikke er like interessert i å påvirke landets politikk. Forklaringen er i tråd med liknende funn i norsk kontekst, som blant annet viser at deltakelse er spesielt lav blant utenlandske statsborgere fra østeuropeiske land (Kleven, 2017). Til tross for at EU- og EØS- borgere har flere politiske rettigheter når de flytter innad i EU, er det et klart flertall (68 prosent) av innvandrerne i utvalget som aldri har deltatt i en politisk aktivitet i løpet av de siste 12 månedene i bostedslandet. Særlig gjelder innvandrere som har opprinnelse fra Polen, Ungarn, Ukraina, Tsjekkia, Bulgaria, Moldova, Romania og Hellas. Migrasjonsbakgrunn fra ulike regimetyper kan derfor ha forskjellig effekt på politisk deltakelse. For resten av landvariablene kan det synes at effektene av BNP per innbygger og HDI fanges opp av variablene for demokratisk kapital og demokratisk styresett.

Årsakssammenhengen for politisk kultur og demokrati er dog ikke helt åpenbar. Det kan forventes at demokratier har høyere EVI og at det dermed er høy korrelasjon. «And if liberal democracy is the institutional embodiment of emancipative values, the endurance of liberal democracy should shape these values and strengthen their coherence» (Welzel, 2013, s. 77). Høye verdier av demokratisk kapital og lengre demokratihistorie vil i så fall danne en politisk kultur kjennetegnet av frigjørende verdier i liberale demokratier. Årsakssammenhengen forstås på en annen måte, hvor vedvarende demokratisk styresett danner en politisk kultur med holdningsmønstre og verdier som kjennetegnes av frigjørende verdier (høy EVI). Likevel kan dette være et paradoks, fordi støtte for disse verdier også finnes i samfunn hvor man ikke har etablerte eller velfungerende demokratiske systemer (Welzel, 2013, s. 307). «Emancipative values emphasize freedom of choice and equality of opportunities – precisely the ideals that are democracy’s inspirational source» (Welzel, 2013, s. 308). Frigjørende verdier er i seg selv uavhengige og er grunnstenene i liberale demokratier og forstås som en kraft som utvikles gjennom hele livet. Verdierne kan fostre et ønske om demokrati hos individet, men vil ikke alene sikre en utvikling i retning demokrati (Welzel, 2013, s. 7-8).

6.2 Individuelle egenskaper

Det må imidlertid understrekes at landvariablene har svært liten forklaringskraft i modellene. For hovedanalysen i Modell 3 kommer det fram at rundt én prosent av variasjonen i politisk deltakelse blant innvandrere kan knyttes til landegenskaper, og med andre ord kan 99 prosent knyttes til individegenskaper. Det betyr at individuelle egenskaper har sterkere effekt på politisk deltakelse enn landegenskaper. Det kan tolkes som at opplevelser og erfaringer innvandrere tilegner seg i møte med en ny politisk kultur har en effekt på deres politiske deltakelse. Selv om sosialiseringprosesser i de formende årene kan ha stor påvirkning på politisk atferd, er erfaringer senere i livet også

vesentlig for politisk sosialisering og politisk atferd (Almond & Verba, 1963, s. 324). Flere variabler på individnivå har signifikant effekt, og med en såpass lav ICC-verdi kan det tyde på at individuelle egenskaper er mer avgjørende for politisk deltakelse.

Kjønn, alder og utdanning har en effekt på politisk deltakelse. Innvandrerkvinner synes å delta mindre enn menn, og kan skyldes at respondentene har opprinnelse fra samfunn med tradisjonelle verdier og kjønnsroller hvor kvinnen støtter mannen og deltar mindre selv (Wu & Wang, 2007, s. 16). Det er i så fall i tråd med sosialiseringsteori hvor verdiene henger igjen hos innvandrerne, men kan ikke utelukkes å være en utvikling som også skjer i resosialiseringsprosesser som følge av kjennetegn ved det europeiske bostedslandet. Likevel viser tall fra SSB at kvinner generelt deltar mer enn menn i politiske partier og humanitære organisasjoner i Europa (Thorsen, 2011), og det er derfor vanskelig å si om det skyldes opprinnelig eller ny politisk kultur. Alder har også en sammenheng med politisk deltakelse, og personer under 30 år ser ut til å delta mest. Funnene er som forventet, og det ser ut til at deltakelse synker for personer mellom 30 og 39 år, før den igjen øker for personer mellom 40 og 63 år. Det skyldes trolig at personer som etablerer seg i trettiårene har mindre tid til politisk aktivitet (Alesina & La Ferrara, 2000, s. 873), mens det igjen stabiliseres i førtiårene. Det er også tydelig at pensjonister deltar minst, til tross for at de har mer tid til andre aktiviteter, og kan skyldes sviktende helse (Alesina & La Ferrara, 2000, s. 873). Effekten av utdanning kan forstås på to måter. For det første er en positiv effekt av utdanning forventet fordi det gir evner og selvtillit i møte med det politiske systemet og politisk deltakelse, og følgelig ha høyere deltakelse i det nye bostedslandet. Utdanning fra opprinnelseslandet kan også forstås som «civic education» hvor læringen er betinget av samfunnet og de institusjonelle rammeverkene. Elevene lærer om hvordan statsmakten fungerer og deres rolle som borger (Neundorf & Smets, 2017). Utdanning og utdanningssystemet kan fungere som sosialiseringssagenter, og innvandrere fra land med høyere politisk deltakelse kan videreføre disse verdiene i møte med en ny kultur. Variabelen sier dog ikke noe om utdanningen er gjennomført i opprinnelseslandet eller i det nye bostedslandet, men det er likevel tydelig at flere år med utdanning har positiv effekt på politisk deltakelse.

Innvandrerens grad av religiøsitet og deres sivilstatus kan påvirke politisk deltakelse (Aleksynska, 2011). Det er tenkelig at graden av religiøsitet påvirkes av verdier fra opprinnelseslandet, men vil samtidig påvirkes i resosialiseringsprosesser i det nye bostedslandet. Dersom man antar at mer religiøse innvandrere emigrerer fra mer tradisjonelle samfunn, er det ikke overraskende at høyere grad av religiøsitet har negativ effekt på deltakelse. Religiøse verdier blir motsatsen til sekulære verdier, og i lys av Inglehart og Welzels dimensjon om tradisjonelle versus sekulære-rasjonelle verdier, kan man forvente at politisk aktivitet er sjeldnere i disse landene fordi de ofte skårer høyere på overlevelsesverdier og lavere på selvuttrykksverdier (Inglehart & Welzel, 2005, s. 52-58). Religiøsitet kan derfor forstås som en variabel om i hvilken grad man beholder religiøse verdier og politisk kultur fra opprinnelseslandet som kan skape barrierer for deltakelse, men vil også endres i møte med ny politisk kultur. Den statistiske negative sammenhengen mellom religiøsitet og politisk deltakelse er logisk, også med tanke på at høy grad av religiøsitet kan føre til mer religiøs aktivitet, og følgelig mindre tilgjengelig tid til politisk deltakelse. Individuer med ingen religiøse tilknytninger synes å delta mest politisk (Aleksynska, 2011, s. 573). Det kommer også fram at gifte personer deltar mindre enn personer med andre sivilstatuser, og er et noe overraskende funn da det forventes at gifte personer deltar mer og man kan få utvidet nettverk gjennom sin ektefelle (Kosic, 2007, s. 4). Likevel kan den negative effekten komme an på om

ektefellen er fra opprinnelseslandet eller det nye bostedslandet. Ekteskap mellom en person med innvandrerbakgrunn og en innfødt i det nye bostedslandet kan medføre resosialisering preget av både eksponering og overføring, og følgelig medføre assimilering og tilpasning i det nye bostedslandet (Wass et al., 2015, s. 409; White et al., 2008, s. 269). Det er mulig at ekteskap mellom to personer fra samme opprinnelsesland kan opprettholde opprinnelig politisk kultur og nivå av politisk deltakelse. Det er dog ikke informasjon om ektefellens opprinnelsesland, og det er derfor ikke mulig å se den direkte effekten av ektefellens opprinnelse.

6.3 Innvandrerspesifikke egenskaper

Statsborgerskap og botid er egenskaper som innvandrere tilegner seg utelukkende etter ankomst til nytt bostedsland. Det er kjennetegn ved individene i kontekst av sin nåværende situasjon, og effekten av disse kan være en følge av resosialiseringsprosesser som innvandrere opplever i den ny politisk kultur. Både statsborgerskap og botid har en signifikant effekt på politisk deltakelse. Lengre botid i det nye bostedslandet gir flere muligheter for innvandrere til å lære hvordan samfunnet fungerer, skape nettverk og orientere seg om arenaer for deltakelse (Aleksynska, 2011; Voicu, 2014; Wass et al., 2015). Den signifikante og stigende positive effekten av botid er derfor forventet og i tråd med tidligere forskning. Det går dog bort fra antakelsen om at politisk sosialisering kun skjer i ung alder og tar utgangspunkt i at politisk læring formes gjennom hele livet og av politiske erfaringer (White et al., 2008, s. 269). Funnet er derfor i tråd med resosialiseringsteori fordi lengre botid kan føre til økt eksponering for den nye politiske kulturen og bidra til at innvandrere tilpasser seg i nytt politisk miljø. I lys av eksponeringsteori kan lengre botid gi innvandrere flere møter med politiske arenaer som over tid gir mer erfaring med politikk og kan fremme deltakelse. Motstandsteori er mer i tråd med klassisk sosialiseringsteori som antar at individer holder fast ved erfaringer tidlig i livet og at senere erfaringer tolkes i lys av disse (White et al., 2008, s. 269). Den positive effekten av botid kan likevel tyde på at motstandsteori ikke er like gjeldende i dette tilfellet, og til tross for tidligere erfaringer, vil innvandrere delta mer som følge av lengre botid. Som nevnt ovenfor kan kortsiktige og langsiktige planer for botid være et kjennetegn for forskjellige innvandrergrupper (Kleven, 2017). Det er derfor tenkelig at for eksempel arbeidsinnvandrere har færre incentiver til å forstå og delta i politikken i det nye bostedslandet, blant annet på grunn av at de kan ha til hensikt å flytte tilbake til sitt opprinnelsesland etter relativt kort tid i bostedslandet. Resosialiseringen kan i så fall oppleves annerledes for disse gruppene fordi eksponeringen er kortere, men også fordi færre incentiver til integrering kan føre til større motstand mot å tilpasse seg en ny kultur. Flyktninger og andre innvandrere med langtidsutsikter i Europa kan ha flere incentiver for å tilpasse seg. Samspillsleddet mellom botid og politisk kultur er også interessant, og selv om effekten ikke er signifikant, kan interaksjonen også forstås i lys av eksponeringsteori. Som følge av lengre botid kan effekten av opprinnelig politisk kultur avta fordi innvandrere eksponeres for og tilpasser seg en ny kultur (Voicu, 2014, s. 630).

Statsborgerskap har også en effekt på politisk deltakelse. Innvandrere som tilegner seg status som statsborger må ha vært bosatt i landene i flere år, og i europeiske land varierer det stort sett mellom fem og ti år (Gropas, 2008, s. 148). På denne måten kan statsborgerskap ha sammenheng med lang botid, men begge har likevel en signifikant positiv effekt uavhengig av hverandre. I likhet med lang botid, er det sannsynlig at

innvandrere med statsborgerskap utgjør en viss type innvandrere, og tall fra Eurostat viser at majoriteten (84.7 prosent) av de som får statsborgerskap i EU-land er personer med opprinnelse fra land utenfor EU (Eurostat, 2021) og er trolig kjennetegnet av andre innvandringsgrunner enn arbeid. Statsborgerskap gir flere politiske rettigheter som også kan fremme politisk integrering og aktivitet. Samtidig får innvandrere mer tilknytning til nytt bostedsland og ny identitet. Hvorvidt innvandrere gis statsborgerskap vurderes blant annet av familietilknytning og -status, jobbstabilitet, rent rulleblad og språkkompetanse (Gropas, 2008, s. 146-148). Personer med statsborgerskap kan derfor ha et bedre grunnlag for politisk deltakelse, både fordi de kan fremme egne interesser og fordi de har mer kunnskap om det politiske systemet (Gropas, 2008, s. 159-160; Hainmueller et al., 2015).

Innvandrere blir mottatt på forskjellige måter i ulike land, og innvandringspolitikk kan være avgjørende for politisk deltakelse. Integreringspolitikk som sikter på politisk inkludering av innvandrere har positiv påvirkning på politisk deltakelse (Aleksynska, 2011, s. 579). Interaksjonen mellom opprinnelig politisk kultur og land kjennetegnet av høy MIPEX-skår (se Tabell 3) er interessant, og funnet indikerer at effekten av politisk kultur på predikert deltakelse er positiv og sterkere for innvandrere i bostedsland kjennetegnet av integreringspolitikk. Gitt at politikken har som mål å sikre like muligheter for innvandrere og fremme mangfold, inkludering og videreføring av egen kultur kan dette reflekteres av den sterke effekten av politisk kultur. Aggressiv assimileringpolitikk føre til mer motstand mot en ny politisk kultur, mens en inkluderende integreringspolitikk kan føre til mer tilpasning og overføring mellom kulturer. Imidlertid ser det ut til at effekten av høy MIPEX-skår hovedsakelig gjelder for innvandrere fra land med høy EVI, altså fra land hvor man kan forvente at personer i større grad sosialiseres til å delta under oppveksten. Det synes å være i tråd med overføringsteori fordi personer fra opprinnelsesland med høy deltakelse viderefører dette engasjementet til land som legger til rette for deltakelse blant innvandrere. Samtidig er det interessant at effekten av politisk kultur svekkes blant innvandrere som flytter til land med lav MIPEX-skår. Det kan tyde på at assimileringpolitikk i bostedslandet fjerner effekten av politisk kultur, og kan komme av at politikken ikke gir rom for mangfold eller like muligheter til innvandrere for å dyrke og videreføre opprinnelig kultur. Denne negative effekten er dog ikke signifikant. Innvandrere fra land med lav EVI synes ikke å ha en effekt av å flytte til land med inkluderende innvandringspolitikk.

6.4 Politisk kultur i arv?

I samtlige modeller ser effekten av opprinnelseslandets politiske kultur ut til å ha betydning. Innvandrere som har opprinnelse fra land med høy grad av deltakelse, samt sekulære og frigjørende verdier, ser ut til å videreføre disse egenskapene i møte med et nytt politisk miljø, i den forstand at de deltar i større grad. Den sosialiseringsprosessen individer opplever i de formende årene ser ut til å ha betydning senere i livet. Foreldre er blant barnas viktigste sosialiseringsagenter og har innflytelse på barnas politiske verdier og holdninger (Almond & Verba, 1963; Neundorf & Smets, 2017). Ut fra dette perspektivet er det interessant å studere hvorvidt barn av innvandrere påvirkes av den opprinnelige politiske kulturen til foreldrene, fordi det kan forventes at kultur videreføres mellom generasjoner. Funnene (se Tabell 3) viser imidlertid at barn av innvandrere ikke opplever en signifikant påvirkning av den politiske kulturen fra morens opprinnelsesland, noe som er i tråd med tidligere forskning (se Finseraas et al., 2020). Barn av innvandrere

har flere sosialiseringssagenter og gjennomgår sine formende år i det europeiske fødelandet. Andre sosialiseringssagenter enn foreldrene kan fremme verdier og kultur som kjennetegner landet, og påvirkningen av familien blir svekket. Tidlig eksponering for fødelandets institusjoner, normer og verdier kan være avgjørende for den politiske atferden til barn av innvandrere (Finseraas et al., 2020). Det tyder på at effekten av opprinnelseslandets politiske kultur blir borte etter kun én generasjon.

Blant denne generasjonen er andre egenskaper mer avgjørende for politisk deltakelse. Effekten av kjønn er ikke signifikant blant barn av innvandrere, og påvirkningen av eventuelle tradisjonelle kjønnsnormer i opprinnelseskulturen forsvinner. Utdanning har også en sterk effekt blant barn av innvandrere, og kan være den viktigste årsaken til deltakelse. I likhet med utdanning blant innvandrere, kan utdanning blant barn av innvandrere gi en egen selvtillit og tro på egne evner i sosiale og politiske situasjoner (Alesina & La Ferrara, 2000, s. 875; Voicu, 2014, s. 619). Samtidig kan barna sosialiseres gjennom utdanningssystemet i fødelandet og bli påvirket av de normene og verdiene som gjelder (Neundorf & Smets, 2017).

Barn av innvandrere er også interessant å studere i forbindelse med valgdeltakelse. I motsetning til sine foreldre, har barn født i det nye bostedslandet oftere stemmerett. I Modell 8 (se Tabell 3) kommer det også fram at morens opprinnelseskultur ikke påvirker valgdeltakelse, og påvirkes av andre egenskaper. Som nevnt er valgdeltakelse en mer passiv form for deltakelse som krever langt mindre av individet, sammenliknet med politiske aktiviteter slik som å kontakte politikere, jobbe i organisasjoner eller å demonstrere. Valgdeltakelse er også ofte påvirket av vanedannelse hvor individet gjør det som en vane å stemme, i tillegg til at det krever lite initiativ fra individets side fordi omstendighetene er lagt til rette for stemmegivning. Politisk deltakelse kan derimot være mer avhengig av ressurser slik som tid, penger og evner, som også gjør det mulig for ressurssterke individer å delta i mer krevende aktiviteter (de Rooji, 2012, s. 457). Blant utvalget er det tydelig at det er flere barn av innvandrere som stemmer (ca. 70 prosent) enn som deltar i politiske aktiviteter, hvor over 50 prosent ikke deltar i noen aktiviteter. De som deltar i politiske aktiviteter er trolig mer ressurssterke enn de som ikke deltar og har i større grad «råd» til å delta med tid, penger og evner. Det er også sannsynlig at disse ressursene er opparbeidet i tidlig alder gjennom sosialisering (de Rooji, 2012, s. 457), og igjen kan tyde på at innvandrerforeldrene også er mer ressurssterke. Med tanke på at majoriteten av utvalget stemmer, er det trolig mer som skiller disse individene, blant annet relatert til sosioøkonomiske egenskaper. Blant barn av innvandrere som stemmer er det også tydelig at statsborgerskap og utdanning er viktige faktorer, men alder, arbeidsforhold, sivilstatus og subjektiv inntekt gjør seg også gjeldende. Det kan indikere at tilbøyeligheten for å stemme er større for de med bedre sosioøkonomiske forutsetninger.

6.5 Styrker og svakheter

Som nevnt kan utvalget være preget av seleksjonsbias. Det gjelder både hvilke individer som emigrerer (Borjas, 1987; Voicu, 2014), men også for hvem som deltar i en spørreundersøkelse. Dersom det stemmer at innvandrerne i utvalget er mer ressurssterke enn den øvrige befolkningen i opprinnelseslandet, kan det igjen reflekteres i resosialiseringssprosessene de opplever i bostedslandet. Det er tenkelig at denne gruppen innvandrere også har lettere for å tilpasse seg det respektive bostedslandet på grunn av sosiale og økonomiske ressurser. Deltakelse i en så omfattende

spørreundersøkelse slik som ESS, krever også visse språkferdigheter og forståelse. Det er dermed en mulighet for at de innvandrerne i utvalget er systematisk annerledes og skiller seg fra personer fra opprinnelseslandet. Samtidig som dette kan være en svakhet med studien, er det likevel interessant at effekten av politisk kultur opprettholdes og er signifikant og positiv. Effekten av politisk kultur kunne forsvunnet for disse individene dersom disse er integrert eller assimilert til å tilegne seg like egenskaper som den øvrige befolkningen i bostedslandet. Den vedvarende effekten kan tyde på at det er en sterk test for politisk kultur, og at opprinnelseslandets kultur opprettholdes selv for individer som kan sies å være likere majoritetsbefolkningen.

Det er også interessant å kontrollere for alder ved emigrering. Det bygger på forutsetningen om at det er vanskeligere å endre atferd og holdningsmønstre i voksen alder. Lengre politisk sosialisering i opprinnelseslandet kan skape mer dyptgående holdninger hos individet, og kan gjøre det vanskeligere for innvandrere å tilpasse seg et nytt samfunn senere i livet (Voicu, 2014, s. 620). Det ville vært interessant å studere hvordan alder ved emigrering påvirker politisk kultur og følgelig politisk deltakelse, men manglende data gjør det ikke mulig å studere sammenhengen. Likevel tyder tidligere forskning likevel på at denne sammenhengen ofte svekkes ved å kontrollere for botid i bostedslandet (Voicu, 2014).

7 Konklusjon

Tidligere forskning har funnet at innvandreres politiske atferd påvirkes av opprinnelseslandets politiske kultur. Aleksynska (2011) finner at deltakelse i politiske aktiviteter kan påvirkes av opprinnelseslandets kultur, og Voicu (2014) trekker fram at en slik sammenheng kan skyldes de politiske sosialiseringssprosessene som skjer i oppveksten. Gjennom denne studien har jeg siktet på å oppdatere forskningsfeltet med nyere og rikere data, i tillegg til å benytte en annen operasjonalisering av politisk kultur. Funnene i oppgaven bekrefter den forventede sammenhengen mellom politisk deltakelse og politisk kultur; innvandrere som har opprinnelse fra land med friggjørende og sekulære verdier, samt høyere gjennomsnittlig politisk deltakelse, har også høyere predikert deltakelse i det europeiske bostedslandet de flytter til. I lys av sosialiseringsteori tyder det på at den politiske kulturen og atferden individer er sosialisert i, opprettholdes og videreføres når de emigrerer. Den individuelle politiske kulturen er stabil og vedvarer over tid, og fortsetter å påvirke politisk atferd selv i et nytt politisk miljø og institusjonelle rammer. Det er interessant at effekten av politisk kultur vedvarer når kontroller for relevante landegenskaper blir inkludert i analysen, spesielt med tanke på at effekten av politisk kultur kan korrelere med demokratisk regimetype og demokratisk kapital. Effekten er likevel signifikant og uavhengig av andre egenskaper ved opprinnelseslandet, og det kan underbygges at EVI er et velegnet mål for politisk kultur fordi det ikke bare fanger opp en forskjell mellom innvandrere fra demokratiske og ikke-demokratiske land. Ut fra disse funnene kan det konkluderes med at politisk kultur fra opprinnelseslandet er viktig for innvandreres politiske atferd, og (H1) kan bekreftes på grunn av en signifikant effekt.

Likevel er forklaringskraften svak. Gjennomgående viser funnene at egenskaper ved opprinnelseslandet, inkludert politisk kultur, forklarer rundt én prosent av variasjonen i politisk deltakelse, mens individuelle og innvandringsspesifikke egenskaper forklarer rundt 99 prosent. Sosioøkonomiske egenskaper ser ikke ut til å ha en betydelig effekt på deltakelse, men bakgrunnsvariabler slik som alder, utdanning, religiøsitet og sivilstatus har en signifikant effekt. De viktigste effektene ser imidlertid ut å være innvandringsspesifikke egenskaper slik som botid og statsborgerskap. Det ser ut til å være en sammenheng mellom botid og deltakelse; lengre botid i bostedslandet gir høyere deltakelse. Oppgavens andre hypotese (H2) testes også ut fra samspillsleddet mellom politisk kultur og botid, og til tross for ikke-signifikant resultat kan resultatene bekrefte den forventede retningen; at opprinnelseslandets politiske kultur svekkes med lengre botid. I lys av resosialiseringsteori ser funnene ut til å stemme overens med teorien om eksponering, hvor vedvarende eksponering for bostedslandets politiske kultur fører til tilpasning og aksept for verdier og holdningsmønstre i landet, samt at kulturen fra opprinnelseslandet svekkes. Det er også en positiv sammenheng mellom statsborgerskap og politisk deltakelse, noe som kan tyde på at statsborgerskap fremmer deltakelse.

Egenskaper ved bostedslandet er også av betydning. Oppgavens tredje hypotese (H3) testes ved et samspillsledd mellom MIPEX og politisk kultur. Forventingen om at innvandrere som bosetter seg i land med multikulturell integreringspolitikk i større grad viderefører opprinnelseslandets politiske kultur, ser ut til å stemme. I bostedsland som

kjennetegnes av en integreringspolitikk som fremmer like muligheter for innvandrere, synes sammenhengen mellom opprinnelig kultur og deltakelse å være sterkere. Denne effekten synes dog å gjelde hovedsakelig for innvandrere fra land med høy EVI, men kan tyde på en resosialiseringsprosess som preges av erfaringsoverføringer mellom kulturene. Samtidig indikerer resultatene at sammenhengen forsvinner i bostedsland som kjennetegnes av assimileringpolitikk, hvor innvandrere resosialiseres til å bli mest lik den øvrige befolkningen.

Den andre delen av oppgavens problemstilling legger vekt på hvordan opprinnelseslandets politiske kultur opprettholdes i bostedslandet og overføres mellom generasjoner. Utfra resultatene kan det konkluderes med at opprinnelig kultur opprettholdes til en viss grad, og at dette trolig skyldes at sosialisering gir en relativt stabil politisk kultur på individnivå gjennom oppveksten. Når det gjelder hvorvidt den politiske kulturen overføres mellom generasjoner, er forventningen at effekten er svakere blant barn av innvandrere enn blant foreldregenerasjonen. Den siste hypotesen (H4) testes ved å avgrense utvalget til barn av innvandrere som har to foreldre født i et annet land. Dermed testes sammenhengen mellom politisk kultur fra morens opprinnelsesland og henholdsvis politisk deltakelse og valgdeltakelse blant barna. For politisk deltakelse er det tydelig at egenskaper ved morens opprinnelsesland ikke har effekt på deres politiske deltakelse. Politisk kultur har heller ikke en effekt på valgdeltakelse blant denne gruppen, og (H4) kan bekreftes fordi effekten av politisk kultur forsvinner. Imidlertid synes flere sosioøkonomiske egenskaper å være avgjørende, og ressurssterke individer ser ut til å ha høyere valgdeltakelse.

Studien er derfor i tråd med tidligere forskning (Aleksynska, 2011; Voicu, 2014; Finseraas et al., 2020; Wass et al., 2015). Politisk kultur fra innvandreres opprinnelsesland har en sammenheng med politisk deltakelse i bostedslandet, men særlig botid kan ha en mer betydelig effekt. Det er likevel interessant at sammenhengen først og fremst synes for innvandrere som har opprinnelse fra land med høy EVI. Det kan indikere at sosialiseringprosesser i disse opprinnelseslandene markerer seg på en annen måte enn i andre land. For eksempel trekker Inglehart & Welzel (2005) fram at den kulturelle tradisjonen i et samfunn har sterkere innvirkning på tradisjonelle og sekulære-rasjonelle verdier, enn overlevelsese- og selvrealiseringsverdier (s. 76). Dersom politisk atferd og holdningsmønstre etableres på forskjellige måter avhengig av hvilke verdier som er rådende i ulike samfunn, kan det tyde på at sosialiseringprosesser foregår ulikt i ulike deler av verden. En mulig tolkning er at innvandrere som har opprinnelse fra land med tradisjonelle verdier, som ikke legger vekt på politisk deltakelse, er sterkere sosialisert i disse kulturene. Følgelig kan også resosialiseringsprosesser oppleves annerledes for innvandrere fra disse kulturene, fordi det er mer utfordrende for disse å tilpasse seg en ny kultur og en annen forventning til blant annet politisk deltakelse. Politisk sosialisering i seg selv kan være et konsept sentrert rundt vestlige kulturer, og det kan være behov for å studere sosialisering i mer varierte kontekster (Sapiro, 2004, s. 5). Relevant videre forskning på feltet vil være hvordan ulike verdier etablerer seg hos individer i forskjellige politiske kulturer og følgelig hvordan disse sosialiseringssprosessene foregår. Videre er det også interessant å studere nærmere hvordan resosialiseringsprosesser oppleves for innvandrere med opprinnelse fra land med lavere EVI.

Referanser

- Aleksynska, M. (2011). Civic participation of immigrants in Europe: Assimilation, origin, and destination country effects. *European Journal of Political Economy*, 27(3), 566-585. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2010.12.004>
- Alesina, A. & La Ferrara, E. (2000). Participation in heterogeneous communities. *The Quarterly Journal of Economics*, 115(3), 847-904. <https://doi.org/10.1162/003355300554935>
- Almond, G. A. & Verba, S. (1963). *The Civic Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton University Press.
- Borjas, G. J. (1987). Self-Selection and the Earnings of Immigrants. *The American Economic Review*, 77(4), 531-553. <http://www.jstor.org/stable/1814529>
- Brown, C. (2008). Policy Visions and Recommendations of Civically Active Immigrants in the European Union. I D. Vogel (Red.), *Highly Active Immigrants: A resource for European civil societies* (s. 109-125). Peter Lang.
- De Rooij, E. (2012). Patterns of Immigrant Political Participation: Explaining Differences in Types of Political Participation between Immigrants and the Majority Population in Western Europe. *European Sociological Review*, 28(4), 455-481. <http://www.jstor.org/stable/23272532>
- Dustmann, C. (1996). The Social Assimilation of Immigrants. *Journal of Population Economics*, 9(1), 37-54. <http://www.jstor.org/stable/20007489>
- European Social Survey. (2020a). European Social Survey Cumulative File, ESS 1-9. Data file edition 1.0. NSD - Norwegian Centre for Research Data, Norway - Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC.
- European Social Survey (2020b). ESS 1-9, European Social Survey Cumulative File, Study Description. Bergen: NSD - Norwegian Centre for Research Data for ESS ERIC.
- Eurostat. (2021). Migrant integration statistics - active citizenship. Hentet 27. mai 2021 fra https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship
- Finseraas, H., Kotsadam, A. & Polavieja, J. (2020). Ancestry Culture, Assimilation, and Voter Turnout in Two Generations. *Political Behavior*. <https://doi.org/10.1007/s11109-020-09617-2>
- Gropas, R. (2008). Is Naturalisation a Factor in Immigrant Activism? I D. Vogel (Red.), *Highly Active Immigrants: A resource for European civil societies* (s. 145-159). Peter Lang.
- Hainmueller, J., Hangartner, D. & Pietrantuono, G. Naturalization fosters immigrant integration. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(41), 12651-12656. <https://doi.org/10.1073/pnas.1418794112>

- Herzog-Punzenberger, B., Fibbi, R., Vera-Larucea, C., DeSipio, L. & Mollenkopf, J. (2012) Citizenship and Participation. I M. Crul & J. Mollenkopf (Red.), *The Changing Face of World Cities: Young Adult Children of Immigrants in Europe and the United States* (s. 183-205). Russell Sage Foundation.
- Hox, J. J. (2010). *Multilevel Analysis: Techniques and Applications* (2. utg.). Routledge.
- Huddleston, T., Bilgili, Ö., Joki, A.-L. & Vankova, Z. (2015). Migrant Integration Policy Index 2015. Barcelona/ Brussels: CIDOB and MPG. Hentet 21. mai 2021 fra: <https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/files/mipex-2015-book-a5.pdf>
- Inglehart, R & Welzel, C. (2005). *Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence*. Cambridge University Press.
- Kleven, Ø. (2017, 4. september). Lavere deltakelse blant innvandrere. *SSB*. Hentet fra <https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/lavere-deltakelse-blant-innvandrene>
- Kosic, A. (2007). *Motivation for civic participation of immigrants: the role of personal resources, social identities and personal traits*. (POLITIS Working paper No. 11) Universitetet i Oldenburg. http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/WP11_POLITIS_Kosic_2007fin.pdf
- Mehmetoglu, M., & Jakobsen, T. G. (2017). *Applied Statistics Using Stata. A Guide for the Social Sciences*. Sage Publications.
- Midtbø, T. (2012). *Stata - en entusiastisk innføring*. Universitetsforlaget
- Neundorf, A. & Smets, K. (2017). Political Socialization and the Making of Citizens. *Oxford Handbooks Online in Political Science*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199935307.013.98>
- OECD. (2019). Current retirement ages. Hentet 6. mai 2021 fra: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/99acb105-en/index.html?itemId=/content/component/99acb105-en>
- Fernández, R. (2010). Does Culture Matter? *National Bureau Of Economic Research*. <https://doi.org/10.3386/w16277>
- Sapiro, V. (2014). Not Your Parents' Political Socialization: Introduction for a New Generation. *Annu. Rev. Politi. Sci*, 7, 1-23. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.7.012003.104840>
- Scholten, P. & Penninx, R. (2016). The Multilevel Governance of Migration and Integration. I B. Garcés- Mascareñas & R. Penninx (Red.), *Integration Processes and Policies in Europe: Context, Levels and Actors* (s. 91-108). Springer, Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-21674-4>
- Teorell, J., Sundström, A., Holmberg, S., Rothstein, B., Alvarado Pachon, N. & Mert Dalli, C. (2021). The Quality of Government Standard Dataset, version Jan21. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute. <https://doi.org/10.18157/qogstdjan21>

- Thorsen, L. R. (2011, 5. desember). Høy deltakelse i Norden. *SSB*. Hentet fra <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/hoy-deltakelse-i-norden>
- Triandafyllidou, A. (2008). Are Europe and the European Union relevant for Immigrant Activism? I D. Vogel (Red.), *Highly Active Immigrants: A resource for European civil societies* (s. 145-159). Peter Lang.
- United Nations Development Programme [UNDP]. (u.å.). Human Development Index (HDI). Hentet 3. mai 2021 fra: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
- Verba, S., Schlozman, K. & Brady, H. (1995). *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Vogel, D. & Triandafyllidou, A. (2005). *Civic activation of immigrants—an introduction to conceptual and theoretical issues*. (POLITIS Working Paper No. 1). Universitetet i Oldenburg. http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/WP1_POLITIS_VogelTriandafyllidou_2005.pdf
- Vogel, D. (2008). Becoming Active in a New Country – In search of favourable activation conditions. I D. Vogel (Red.), *Highly Active Immigrants: A resource for European civil societies* (s. 109-125). Peter Lang.
- Voicu, B. (2014). Participative Immigrants or Participative Culture? The Importance of Cultural Heritage in Determining Involvement in Associations. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 25(3), 612-635. <https://www.jstor.org/stable/43654949>
- Wass, H., Blais, A., Morin-Chassé, A. & Weide, M. (2015). Engaging Immigrants. Examining the Correlates of Electoral Participation among Voters with Migration Backgrounds. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 25(4), 407-424. <https://doi.org/10.1080/17457289.2015.1023203>
- Welch, S. (1977). Women as Political Animals? A Test of Some Explanations for Male-Female Political Participation Differences. *American Journal of Political Science*, 21(4), 711-730. <https://doi.org/10.2307/2110733>
- Welzel, C. (2013). *Freedom Rising: Human Empowerment and the Quest for Emancipation*. Cambridge University Press.
- White, S., Nevitte, N., Blais, A., Gidengil, E. & Fournier, P. (2008). The Political Resocialization of Immigrants. Resistance or Lifelong Learning? *Political Research Quarterly*, 61(2), 268-281. <https://doi.org/10.1177/1065912908314713>
- World Values Survey. (u.å.). Inglehart-Welzel Cultural Map. Hentet 4. april fra: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings&CMSID=Findings>
- Wu, Y. & Wang, X. (2007). *Gendered active civic participation: the experience of Chinese immigrants in Europe*. (POLITIS Working Paper No. 8). Universitetet i Oldenburg. http://www.politis-europe.uni-oldenburg.de/download/WP8_POLITIS_WuWang_2007_Fin.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Faktoranalyse og «scree plot» for avhengig variabel

Vedlegg 2: EVI-skår i opprinnelsesland (fra QoG)

Vedlegg 3: MIPEX-skår i Europa

Vedlegg 4: Definisjon og operasjonalisering av bakgrunnsvariabler

Vedlegg 5: Stegvis modell

Vedlegg 1: Faktoranalyse og «scree plot» for avhengig variabel

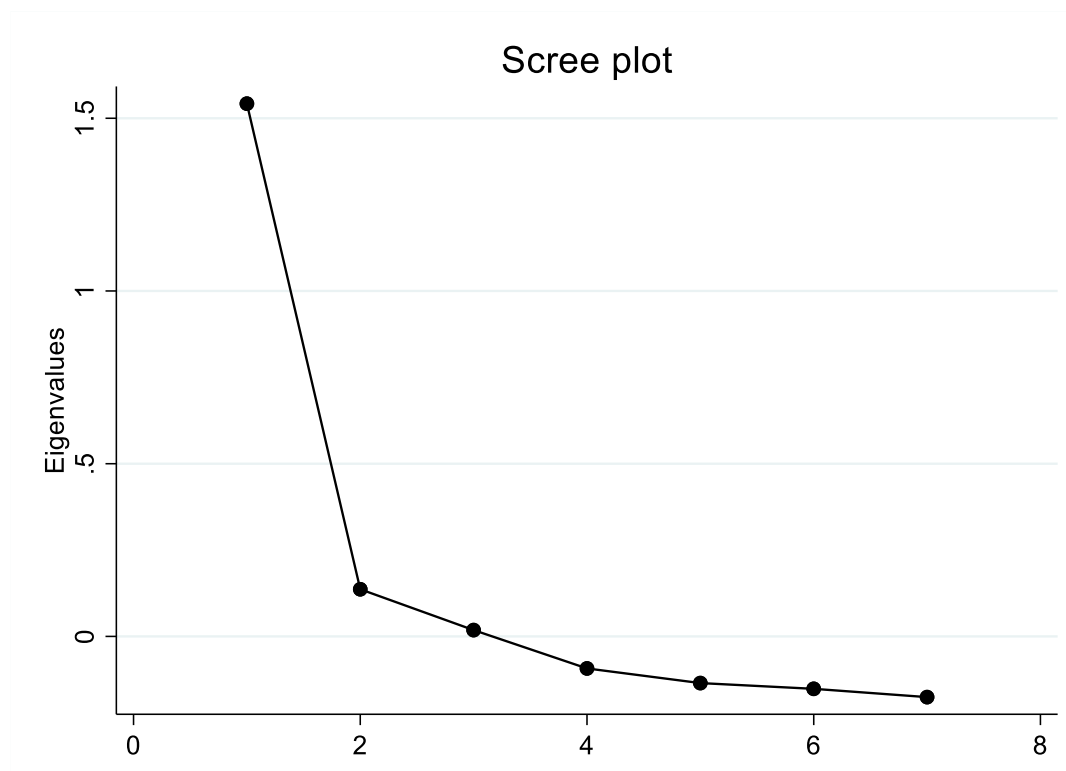
(N=21,067)

Faktor analyse/correlation	Antall observasjoner	=	21067
Metode: «Principle factors»	Beholdte faktorer	=	3
Rotasjon: (urotert)	Parametre	=	18

Faktor	«Eigenvalue»	Differanse	Proporsjon	Kumulativ
Faktor1	1.542	1.406	1.351	1.351
Faktor2	0.136	0.118	0.119	1.470
Faktor3	0.018	0.111	0.016	1.486
Faktor4	-0.093	0.042	-0.081	1.405
Faktor5	-0.135	0.017	-0.118	1.287
Faktor6	-0.152	0.024	-0.133	1.154
Faktor7	-0.176	.	-0.154	1.000

Faktorladninger og unik varians

Variabel	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3	Unikhet
Underskrift	0.550	-0.160	0.020	0.672
Polmerke	0.500	0.018	-0.066	0.745
Jobbparti	0.433	0.199	-0.014	0.772
Jobborg	0.503	0.072	0.035	0.740
Polkontakt	0.394	0.156	0.066	0.816
Demonstrasjon	0.463	-0.046	-0.075	0.778
Boikott	0.424	-0.198	0.046	0.779

Vedlegg 2: EVI-skår i opprinnelsesland (fra QoG)

Land	EVI	Land	EVI	Land	EVI
Yemen	0.216	Hviterussland	0.389	Island	0.520
Jordan	0.233	Colombia	0.393	Østerrike	0.521
Irak	0.250	Trinidad og Tobago	0.396	Uruguay	0.524
Libya	0.263	Portugal	0.396	Hellas	0.530
Egypt	0.270	Libanon	0.397	Canada	0.532
Pakistan	0.274	Zambia	0.399	Slovenia	0.538
Nigeria	0.277	Polen	0.400	Sveits	0.561
Tunisia	0.277	Sør-Afrika	0.401	New Zealand	0.570
Ghana	0.281	Taiwan	0.401	Nederland	0.571
Burkina Faso	0.298	Romania	0.403	Australia	0.577
Usbekistan	0.303	Ungarn	0.405	Finland	0.582
Uganda	0.305	Venezuela	0.406	Danmark	0.585
Algerie	0.309	Makedonia	0.406	Norge	0.587
Armenia	0.315	Irland	0.406		
Marokko	0.316	Guatemala	0.411		
Rwanda	0.316	Ecuador	0.411		
Mali	0.317	Brazil	0.412		
Zimbabwe	0.323	Singapore	0.413		
Kuwait	0.323	Latvia	0.419		
Malta	0.324	Sør-Korea	0.425		
Georgia	0.326	Slovakia	0.425		
Iran	0.327	Peru	0.428		
Saudi Arabia	0.328	Litauen	0.433		
Indonesia	0.330	Bulgaria	0.438		
Aserbajdsjan	0.338	Estland	0.438		
India	0.341	Kypros	0.442		
Albania	0.350	Mexico	0.444		
Vietnam	0.350	Chile	0.448		
Kirgisistan	0.355	Belgia	0.449		
El Salvador	0.356	Den dominikanske republikk	0.457		
Tanzania	0.359	Italia	0.466		
Bangladesh	0.360	Etiopia	0.473		
Kazakhstan	0.363	Argentina	0.485		
Tyrkia	0.367	Frankrike	0.493		
Thailand	0.369	Storbritannia	0.495		
Russland	0.373	Kroatia	0.495		
Malaysia	0.373	Japan	0.496		
Moldova	0.377	Tsjekkia	0.497		
Ukraina	0.380	Spania	0.501		
Filippinene	0.380	Israel	0.512		
Kina	0.384	USA	0.514		
Bahrain	0.388	Luxembourg	0.520		

Vedlegg 3: MIPEX-skår i Europa

Land	MIPEX
Sverige	78
Portugal	75
Finland	69
Norge	69
Belgia	67
Tyskland	61
Nederland	60
Spania	60
Danmark	59
Italia	59
Luxembourg	57
Storbritannia	57
Frankrike	54
Irland	52
Østerrike	50
Sveits	49
Estland	46
Tsjekkia	45
Island	45
Ungarn	45
Romania	45
Hellas	44
Slovenia	44
Kroatia	43
Bulgaria	42
Polen	41
Malta	40
Litauen	37
Slovakia	37
Kypros	35
Latvia	31
Tyrkia	25

Kilde: Huddleston et al. (2015, s. 8)

Vedlegg 4: Definisjon og operasjonalisering av bakgrunnsvariabler

Kjønn: Kjønn inkluderes som en kontrollvariabel i analysen. Det kan forventes at kvinner deltar mindre enn menn, og to forklaringer er dominerende. Den første er at kvinner sosialiseres til en mer passiv politisk rolle enn menn, mens den andre er at kvinner ikke har muligheten til å delta på lik linje som menn på grunn av deres familieansvar. Likevel er det også vesentlig å se det i sammenheng med de strukturelle rammene som sosialisering også kan medføre, spesielt når det gjelder utdanning. Selv om sosialiseringsmønstre i seg selv ikke påvirker politisk deltakelse, kan det påvirke i hvilken grad kvinner utdanner seg eller ansettes i yrker med høy grad av politisk deltakelse. Dermed kan effekten av kjønn på politisk deltakelse svekkes når man kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler, slik som utdanning og yrkesaktivitet (Welch, 1977, s. 712). Strukturelle og kontekstuelle faktorer kan påvirke kvinners politiske deltakelse ved at kvinner sjeldnere faller innenfor kategoriene for de som har høy politisk deltakelse (Welch, 1977, s. 726). I tillegg kan kulturelle faktorer spille inn, og blant innvandrerkvinner kan effekten av kjønn være større fordi kulturelle verdier påvirker menn og kvinner på ulike måter. Kvinner kan påvirkes av kulturelle forventinger til deres rolle i hjemmet og følgelig ta mindre plass i den offentlige debatten, mens blant noen innvandrergrupper kan menn være mer tilbøyelige til å engasjere seg utad (Wu & Wang, 2007, s. 23). Kjønn kodes som en dikotom variabel hvor 0 indikerer menn og 1 indikerer kvinner.

Alder: Alder inkluderes som en kontrollvariabel. Yngre deltar mindre politisk enn eldre, men det kan likevel forventes at denne aldersutviklingen ikke er lineær fordi deltakelsesraten kan gå nedover for personer i trettiårene. Denne gruppen vil ofte opptas av hendelser som minsker deres mulighet for deltakelse, slik som karriere, barneoppdragelse, ekteskap, husholdningsarbeid og liknende. I tillegg kan det hende eldre deltar mer fordi de får mer tid etter pensjonsalder, men denne effekten kan dog svekkes på grunn av dårligere helse (Alesina & La Ferrara, 2000, s. 873). Alder inkluderes derfor som en kategorisk variabel i analysen hvor det deles inn i ulike aldersgrupper for utvalget mellom 15 og 90 år. Aldersgrupperingen gjøres på bakgrunn av liknende inndelinger (se Alesina & La Ferrara, 2000, s. 875), men jeg setter en annen grense for pensjonsalder fordi gjennomsnittlig pensjonsalder i OECD-land er rundt 64 år for menn og kvinner (OECD, 2019). For å kunne se om politisk deltakelse øker for personer i pensjonsalder i Europa, er det hensiktsmessig å omkode variabelen slik at øvre aldersgruppe stemmer overens med gjennomsnittlig pensjonsalder for landene i utvalget. Aldersgrupperingen blir derfor «Under 30 år», «30-39 år», «40-50 år», «51-63 år» og «Over 64 år/Pensjonsalder». Det vil gjøre det mulig å se effekten av de ulike aldersspennene på politisk deltakelse, uten å forvente en lineær sammenheng.

Utdanning: Utdanning er positivt korrelert med politisk deltakelse. Personer med lav utdanning deltar mindre, mens personer med høyere utdanning deltar mer. Dette kan komme av at økt kunnskap gir større bevissthet om utfordringer i samfunnet og mulighetene til å gjøre noe med dem, samt gir individer større tro på egne evner til å få gjennomslag for politisk og sosial endring (Alesina & La Ferrara, 2000, s. 875). Utdanning er en kontinuerlig variabel som måler antall fullførte år med fulltidsutdanning (ESS, 2020b). Variabelen varierer mellom 0 og 56 år med utdanning, men færre enn 0.1 prosent av utvalget har svart at de har mer enn 30 års utdanning. Ettersom det er så få personer, droppes personer som har svart at de har mer enn 30 år med utdanning da det er en mulighet for at disse har misforstått spørsmålet eller svart tilfeldig, og bidrar med støy i datasettet.

Subjektiv vurdering av egen inntekt: Individens ressurser kan påvirke i hvilken grad man har mulighet til aktiv politisk deltakelse. Særlig økonomiske omstendigheter, behov og preferanser kan virke inn på individets politiske aktivitet. Familier med lavere inntekt deltar mindre, mens familier med høyere inntekt deltar mer. Sannsynligheten er i seg selv høyere for å bli politisk aktiv med økt inntekt, både når det gjelder å delta med tid og penger (Verba et al., 1995, s. 186-192). Den subjektive opplevelsen av egen husholdningsinntekt er et mål på hvorvidt individer føler at inntekten strekker til eller om det er vanskelig å overleve. Fordelen med å bruke et subjektivt mål, fremfor det objektive målet på inntekt i ESS, er at spørsmålet og variabelen er lik for alle rundene med ESS og lik på tvers av land. I tillegg kan variabelen tolkes som et mer helhetlig mål av opplevde ressurser, og på den måten sies å være et mål for ressurser – tid og penger – som kan påvirke graden av politisk deltakelse. Variabelen snus og går fra negativt ladet til positivt ladet. Variabelen inkluderes som en kategorisk variabel i analysen og måler hvorvidt man opplever at egen inntektssituasjon er 1) svært vanskelig, 2) vanskelig, 3) grei eller 4) komfortabel.

Sosiale nettverk og livssituasjon (sivilstatus og arbeidsforhold): Sosiale og familiære nettverk kan ha en effekt på politisk deltakelse ved at man påvirkes av de personene man omgås med. Gifte personer har større sjans for å engasjere seg, samtidig som single uten barn bruker flest timer på politisk aktivitet. Selvstendig næringsdrivende og personer med fleksible jobber har større sjans for å delta politisk fordi de har større selvbestemmelse over arbeidstiden sin (Kosic, 2007, s. 4). Samtidig er arbeidslivet en viktig arena hvor innvandrere blir bedre kjent med det nye bostedslandet (Dustmann, 1996, s. 49). Nettverk som skapes i disse sammenhengene kan påvirke politisk engasjement fordi individer kan opplyses og mobiliseres i møte med andre, og for mange fungerer det som en katalysator for politisk deltakelse. Flere blir politisk aktive hvis de blir oppmuntret til å engasjere seg, og sjansen for å delta politisk kan øke gjennom familie- eller arbeidsrelasjoner (Kosic, 2007, s. 4). For å kontrollere for kjennetegn ved sosiale nettverk og livssituasjon, inkluderes variabler for sivilstatus og arbeidsforhold. Jeg inkluderer dummyvariabler for hvorvidt man er (1) gift eller (0) annet og (1) skilt eller (0) annet for sivilstatus. Jeg inkluderer også dummyvariabler for hvorvidt respondenten har markert (1) eller ikke markert (0) at vedkommende har vært i betalt jobb de siste sju dagene. For å måle effekten av arbeidsledighet slår jeg sammen to variabler som måler hvorvidt respondenten har aktivt eller ikke aktivt søkt etter jobb de siste sju dagene, hvor verdi 1 tolkes som at respondenten er arbeidsledig og enten søker eller ikke søker jobb, mens 0 tolkes som at respondenten ikke er arbeidsledig og har annen jobb.

Religion: Innvandrere med ulike religiøse bakgrunner kan ha ulik grad av politisk deltakelse. Eksempelvis har andre kristne grupper, i tillegg til flere andre religioner, betydelig lavere deltakelse enn katolikker. Effekten forsvinner når man kontrollerer for andre individuelle egenskaper, men særlig innvandrere uten religiøs tilknytning har høyere deltakelse enn både katolikker og innfødte innenfor visse politiske aktiviteter (Aleksynska, 2011, s. 573-574). Det er derfor relevant å kontrollere for religiøs tilknytning, men fordi det eksisterer mange ulike religioner i ESS-landene, vil det være utfordrende å kontrollere for spesifikke religioner. Derfor inkluderes heller en kontinuerlig variabel som måler respondentenes egenrapporterte religiøsitet på en skala fra 0 til 10, hvor 0 indikerer at man ikke er religiøs og 10 indikerer at man er veldig religiøs.

Vedlegg 5: Stegvis modell

	BNP per innbygger	HDI	Demokrati-historie	Demokrati
Konstantledd	-0.155*** (0.028)	-0.132*** (0.020)	-0.110*** (0.020)	-0.132*** (0.018)
Politisk kultur (EVI)	0.148*** (0.047)	0.184*** (0.048)	0.106** (0.045)	0.184*** (0.038)
Nivå 1				
Botid («Innvandret det siste året» som ref.)				
1-5 år	0.015** (0.008)	0.015* (0.008)	0.015* (0.008)	0.015* (0.008)
6-10 år	0.036*** (0.008)	0.036*** (0.008)	0.036*** (0.008)	0.036*** (0.008)
11-20 år	0.055*** (0.008)	0.055*** (0.008)	0.055*** (0.008)	0.055*** (0.008)
Mer enn 20 år	0.080*** (0.008)	0.080*** (0.008)	0.080*** (0.008)	0.080*** (0.008)
Kvinne	-0.008*** (0.002)	-0.008*** (0.002)	-0.008*** (0.002)	-0.008*** (0.002)
Aldersgruppe (<30 år som ref.)				
30-39 år	-0.011*** (0.004)	-0.011*** (0.004)	-0.011*** (0.004)	-0.011*** (0.004)
40-50 år	-0.007* (0.004)	-0.007* (0.004)	-0.007* (0.004)	-0.007* (0.004)
51-63 år	-0.003 (0.005)	-0.003 (0.005)	-0.003 (0.005)	-0.003 (0.005)
Pensjonist/>65 år	-0.025*** (0.005)	-0.025*** (0.005)	-0.025*** (0.005)	-0.025*** (0.005)
Utdanning	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)	0.009*** (0.000)
Religiøsitet	-0.001* (0.000)	-0.001* (0.000)	-0.001* (0.000)	-0.001* (0.000)
Statsborger	0.017*** (0.003)	0.017*** (0.003)	0.017*** (0.003)	0.017*** (0.003)
Arbeidsledig	0.004 (0.005)	0.004 (0.005)	0.004 (0.005)	0.004 (0.005)
Betalt jobb	0.003 (0.003)	0.003 (0.003)	0.003 (0.003)	0.003 (0.003)
Gift	-0.009*** (0.003)	-0.009*** (0.003)	-0.009*** (0.003)	-0.009*** (0.003)
Skilt	-0.001 (0.005)	-0.001 (0.005)	-0.001 (0.005)	-0.001 (0.005)
Subjektiv inntekt	0.002 (0.001)	0.002 (0.001)	0.002 (0.001)	0.002 (0.001)
Nivå 2				
BNP per innbygger (log)	0.004 (0.004)			

Stegvis modell (fortsettelse)

HDI		0.001 (0.032)		
Demokratihistorie (log)			0.006** (0.002)	
Demokrati				0.000 (0.007)
Variasjon				
Individnivå	0.028 (0.000)	0.028 (0.000)	0.028 (0.000)	0.028 (0.000)
Landnivå	0.000 (0.000)	0.000 (0.000)	0.000 (0.000)	0.000 (0.000)
ICC				
N	21067	21067	21067	21607
Landgrupper	95	95	95	95

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1 Standardfeil i parentes. Alle modellene inkluderer faste effekter på bostedsland og ESS-runde.

